

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

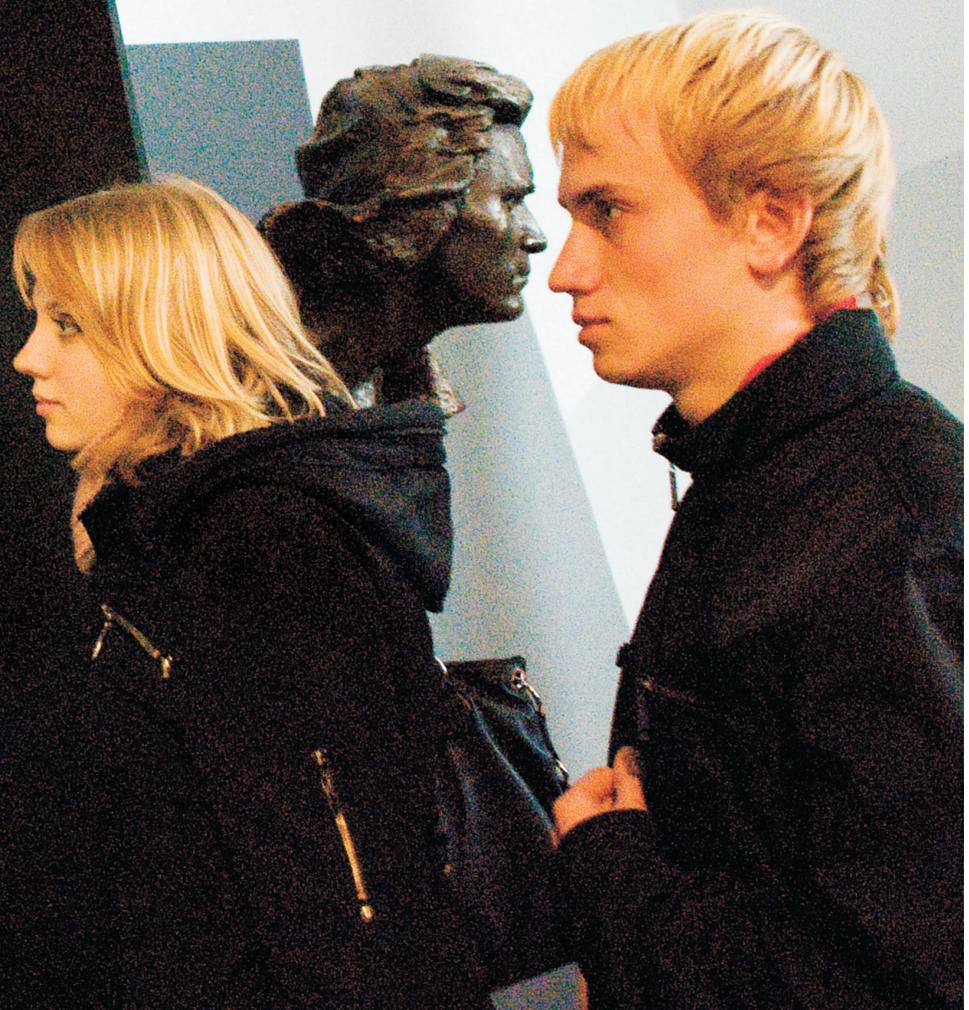
22 кастрычніка Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны адсвяткуе свой 65-гадовы юбілей. Першыя яго наведвальнікі ў 1944-м былі непасрэднымі ўдзельнікамі баёў за вызваленне Беларусі. Сёння яны прыводзяць у музей сваіх унукаў і нават праўнукаў. С. 8 — 9

РАВЕСНІК ВЫЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСІ

На здымках:
Герой Савецкага Саюза, 93-гадовы мінчанін Васіль Сяргеевіч Мічурын у адной з музейных залаў;
сённяшняя моладзь не забываецца на Подзвіг дзядоў.
Фота Юрыя ІВАНОВА

Мастацкая — у цэнтры ўвагі

У Кішынёве прайшоў IV Форум творчай і навуковай інтэлігенцыі дзяржаў — удзельніц СНД. Прадстаўнічае мерапрыемства сабрала больш за 400 вядомых палітыкаў, грамадскіх дзеячаў, навукоўцаў, людзей культуры і мастацтва.

У сваім прывітальным слове да ўдзельнікаў форуму Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка адзначыў важнасць непасрэдных кантактаў паміж прадстаўнікамі інтэлігенцыі розных краін СНД. “З’яўляючыся важным складнікам міждзяржаўных зносін, гэтыя сувязі неабходныя для захавання і памнажэння агульнай культурнай спадчыны, плённай навуковай творчасці,

сумеснага пошуку рашэнняў надзвычайных пытанняў інтэграцыі і сусветных праблем”, — гаворыцца ў Пасланні Кіраўніка дзяржавы.

2009 год на прасторы Садружнасці быў аб’яўлены годам моладзі, і таму заканамерна, што на сёлетнім форуме асабліва ўвага была наддзена менавіта маладзёжнай праблематыцы. Адна з трох дыскусій, якія прайшлі ў рамках мерапрыемства, прысвячалася мастацкай адукацыі ў краінах СНД. Сярод яе вядучых быў кіраўнік беларускай дэлегацыі на форуме, прарэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіл Баразна.

— Сёння ў свеце назіраюцца тэндэнцыі па спрашчэнні і універсальнасці

мастацкай адукацыі, — адзначыў ён карэспандэнту “К”. — І яны не могуць не насцярожваць прафесіяналаў у гэтай сферы. Пад час дыскусіі чарговы раз пераканаўся ў тым, што цікавасць да працаванага намі досведу ў суседніх краінах — вельмі вялікая. Усё больш інтэлектуалаў разумее, што мастацкая адукацыя не можа развівацца па тых самых прынцыпах, як і тэхнічная, што “запозненая” спецыялізацыя студэнтаў прыносіць згубныя вынікі.

Па словах Міхаіла Баразны, форум дае яго ўдзельнікам унікальную магчымасць наладзіць самы шырокі спектр асабістых кантактаў, якія ў будучыні абяцаюць прынесці нямаля карысці ў іх прафесійнай дзейнасці.

Ілля СВІРЫН

Максімальная адпаведнасць

Пытанні рэстаўрацыі Нясвіжскага палацава-паркавага комплексу ці не адны з найбольш актуальных у сферы захавання матэрыяльнай спадчыны нашай краіны.

Не выпадкова, як адзначыла намеснік старшыні начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Аксана Смярэнка, на гэтым тыдні ў Нясвіжы адбылося выязное пасяджэнне Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве з удзелам міністра культуры Паўла Латушкі. Тут былі разгледжаны

пытанні ходу выканання рэстаўрацыйных работ і прыстасавання палацава-паркавага ансамбля. У абмеркаванні прынялі ўдзел прадстаўнікі Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Нясвіж”, РУП “Аб’яднаная дырэкцыя будуючыхся аб’ектаў” (заказчык работ), ААТ “Інстытут “Мінскграмадзянпраект”, ААТ “Праектрэстаўрацыя”, будаўнічага ўпраўлення № 105 ААТ “Будтрэст № 3 ордэна Кастрычніцкай Рэвалюцыі”, РУП “Мінскрэстаўрацыя”, Грамадскай назіральнай камісіі па ахове гісторыка-культурнай спадчыны.

Па словах Аксаны Смярэнка, на пасяджэнні рады разгледжаны праектная прапанова па рэстаўрацыі

капліцы ў межах палаца, а таксама пытанні падыходаў да далейшай музеефікацыі. У прыватнасці, у бліжэйшы час плануецца вырашыць пытанне з набыццём мэблі для адрэстаўраваных экспазіцыйных залаў, а таксама стварэння аналагаў беларускімі вытворцамі.

Удзельнікі пасяджэння азнаёміліся і з ходам выканання папярэдніх рашэнняў навукова-метадычнай рады, у тым ліку рэстаўрацыйных работ на палацава-паркавым ансамблі. З гэтай нагоды было рэкамендавана ў далейшым пры выкананні работ прымаць меры па максімальным захаванні аўтэнтычных элементаў і дэталей.

Кастусь АНТАНОВІЧ

“Дуэтная” восень

20 кастрычніка адкрываецца XXXVI Міжнародны фестываль мастацтваў “Беларуская музычная восень”. Свята, хай і не такое працяглае, як звычайна (два з паловай тыдні замест месяца), абяцае пакінуць шмат уражанняў.

Яго адметнасцю стане не толькі тое, што сёлета ўсе фестывальныя мерапрыемствы пройдуць у Вялікай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі, але і тое, што ў многіх канцэртах нашы салісты і калектывы выступяць разам з замежнымі — і проста поруч, і ўласна “дуэтам”. Сымвалічна, што і адкрые фестываль дуэт знакамітых піяністаў: народнага артыста СССР Мікалая Пятрова і за-

служанага артыста Расіі Аляксандра Гіндзіна. Прыедзе на нашу “... восень” і фартэп’яны дуэт з Ізраіля. Маскоўскі “Класік-дуэт” выступіць сумесна з Ансамблем салістаў Беларускай філармоніі пад кіраўніцтвам Ігара Іванова.

Беларускую скрыпачку Юлію Ігоціну, колішнюю выхаванку Мінскага музычнага вучылішча імя М.Глінкі, якая некалькі разоў прыязджала да нас ужо як салістка Маскоўскай філармоніі, гэтым разам можна будзе пачуць у складзе “Новага рускага квартэта”, да якога на канцэрце далучыцца і наш знакаміты піяніст Юрый Гільдзюк.

Своеасаблівымі “дуэтам” аркестраў вылучыцца і канцэрт-іспыт “Ма-

гістр” — сумесны праект Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра імя І.Жыновіча і сімфанічнага аркестра “Маладая Беларусь”. Дырыжыраваць будзе кіраўнік абодвух калектываў Міхаіл Казінец, а саліраваць — Пётр Ялфімаў.

“Дуэтнае сутыкненне” “Яўгенія Ангеліна” з “Пікавай дамай” (і, адпаведна, А.Пушкіна з П.Чайкоўскім) прапануе для моладзі Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Беларусі, які гэтым канцэртаў адкрые свой новы абанемент. 80-годдзе з дня нараджэння Яўгена Глебава будзе адзначана “дуэтам” канцэртаў: згаданага філарманічнага калектыву пад кіраўніцтвам Аляксандра Анісімава і Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі на чале з народным артыстам краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам.

Надзея БУНЦЭВІЧ

“Лістапад-2009”: у кожнай з праграм

Адраду дзве айчыныя поўнаметражныя ігравыя стужкі будуць удзельнічаць у конкурснай праграме XVI Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад”. Нашу краіну на галоўным беларускім кінафоруме будуць прадстаўляць карціны “Інсайт” Рэнаты Грыцковай і “Снайпер. Зброя помсты” Аляксандра Яфрэмава.

Гэтыя стужкі былі выпушчаны на Нацыянальнай кінастудыі “Белару-

сьфільм” у 2009 годзе і ўжо паспелі сабраць шэраг станоўчых водгукаў. “Інсайт” — сур’ёзная псіхалагічная драма пра жанчыну, якая праз шмат гадоў знаходзіць свайго роднага бацьку. “Снайпер. Зброя помсты” — кінаверсія чатарохсерыйнага тэлевізійнага праекта, у якім ваенны трылер спалучаецца з псіхалагічным дэ-тэктывам.

Таксама глядачы “Лістапада” змогуць пазнаёміцца з новай стужкай дакументаліста Міхаіла Жданова-

скага “Вечнае вяртанне”, а на конкурсе дзіцячага і падлеткавага кіно “Лістападзік” — з карцінай Алены Туравай “Навагоднія прыгоды ў ліпені”. У пазаконкурснай праграме можна будзе бацьчыць псіхалагічную драму “Кадэт” Вітала Дудзіна. Айчынная анімацыя будзе прадстаўлена шэрагам прэм’ер “Беларусьфільма”: серыямі “Аповесць мінулых гадоў”, “Несцерка”, “Жыла была апошня Мушка” і іншымі.

С.А.

Статус каштоўнасці — шапавалам

На чарговым пасяджэнні Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь прынята рашэнне: надаць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці творчасці майстроў шапавалаў Дрыбінскага раёна Магілёўскай вобласці. Гэтыя майстры валодаюць унікальнай і рэдкай тэхналогіяй, якая рэалізуецца пры вытворчасці валюшчых вырабаў з воўны.

Шапавальства, ці валюшчы промысел, здаўна было распаўсюджана на ўсёй тэрыторыі Беларусі, аднак у выніку навукова-тэхнічнага прагрэсу пачало страчваць папулярнасць. На пачатку трэцяга тысячагоддзя засталіся толькі асобныя майстры.

На Магілёўшчыне захаваліся невялікія асяродкі шапавалаў, якія атрымалі рамяство ў спадчыну, захавалі яго і перадаюць моладзі. Майстры “катаюць” валёнкі, шапкі-магеркі, капелюшы і брылі. Акрамя таго, у рэгіёне захавалася спецы-

фічная (таемная) мова майстроў шапавалаў, а гэта ўжо асобны скарб, які зафіксаваны на лічбавых носбітах, як і тэхналогія вырабу валёнкаў.

Важна тое, што гэта не застылае ў невялікім асяродку майстэрства адзіночак, а актыўная супольнасць рамеснікаў, якія пад час святаў, фестывалю, выставак дэманструюць адроджанае народнае мастацтва.

Наталія ХВІР, загадчык сектара аховы гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Надзвычай актуальнымі сёння з’яўляюцца пытанні распрацоўкі і рэалізацыі дзяржаўных праграм і міжнародных праектаў у галіне фарміравання электронных бібліятэк. Гэта адначасна дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі на адкрыцці V Міжнародных кіназнаўчых чытанняў “Электронныя бібліятэкі і ліквідацыя інфармацыйнай няроўнасці”.

Манускрыпт у электроннай абалонцы

Разам з тым, павышэнне эфектыўнасці ўзаемадзеяння бібліятэчных, адукацыйных і навукова-даследчых устаноў у захаванні дакументальнай спадчыны непасрэдна залежыць ад стварэння электронных кніжных сховішчаў. Не выпадкова старшыня прэзідыума Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Міхаіл Мясніковіч падкрэсліў, што, дзякуючы намаганням айчынных вучоных, да 2013 года краіна прыродзе да электроннага абслугоўвання арганізацыі і устаноў. На адкрыцці Чытанняў выступіў таксама і намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар Кураш.

Галоўнай жа задачай канферэнцыі, што адбылася ў сценах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і была арганізавана пры падтрымцы Міністэрства культуры нашай краіны, Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах UNESCO, стала вызначэнне

адзінай канцэпцыі развіцця электронных бібліятэк у сучасным інфармацыйным грамадстве і іх ролі ў ліквідацыі інфармацыйнай няроўнасці.

У цэнтры ўвагі ўдзельнікаў форуму, сярод якіх былі вядучыя спецыялісты нацыянальных і замежных бібліятэк, прадстаўнікі заканадаўчай сферы і выканаўчай улады, вытворцы праграмага забеспячэння, апынулася абмеркаванне праблем арганізацыі доступу да электронных бібліятэк, ужывання праграма-тэхнічных сродкаў у стварэнні, захаванні, выкарыстанні і суправадзэнні электронных бібліятэк, а таксама пытанню аўтарскага права і фінансавай падтрымкі электронных бібліятэк.

У межах форуму плённа прайшоў і навукова-практычны семінар “Еўрапейская электронная бібліятэка рукапісаў і старадрукаў Manuscriptorium: узаемадзеянне і супрацоўніцтва”. У межах яго адбыліся прэзентацыі спецыялістаў з Чэхіі, Польшчы і Беларусі.

К.А.
На здымках: удзельніцаў Чытанняў Вітае Віктар Кураш; за “круглым сталом” у НЛБ. Фота nlb.by

Аб’явы*

Палац Рэспублікі аб’яўляе конкурс на замяшчэнне вакантнай пасады ў Прэзідэнцкім аркестры Рэспублікі Беларусь — артыст эстрадна-сімфанічнага аркестра (труба).

Тэрмін падачы заявак і дакументаў — адзін месяц з дня апублікавання аб’явы на адрас: пл. Кастрычніцкая, д. 1, 220030, г. Мінск.

Да заявы прыкладаць дакументы, прадугледжаныя Інструкцыяй аб парадку правядзення конкурсу, зацверджанай Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь ад 22.01.2009 № 3.

Дадатковая інфармацыя па тэлефонах: 229-90-50, 229-90-08, 229-90-04.

УНП 101361712

Увага!

Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў

аб’яўляе конкурс на замяшчэнне пасады прафесарска-выкладчыцкага складу:

— старшы выкладчык кафедры скульптуры;
— прафесар кафедры гісторыі і тэорыі мастацтваў;

— дацэнт кафедры інтэр’ера і абсталявання;

— старшы выкладчык кафедры прамысловага дызайну;

— дацэнт кафедры гісторыі і тэорыі мастацтваў.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб’явы. Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: 220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў; тэлефон: 292-77-34.

УНП 100289132

Звярніце ўвагу

Ёсць “К”антакт!

Найперш гаворка — пра новую версію форуму, якая дазволіць рэдакцыі больш шчыльна наладзіць супрацоўніцтва з вамі, паважаныя чытачы. На інтэрнет-старонках ча-

Гэты тыдзень, калі “Культура” адзначыла свой васемнаццаты дзень нараджэння, для пастаянных наведвальнікаў сайта www.kimpress.by азначаўся мноствам абнаўленняў. Інтэрнаўты, зазірнуўшы на нашу старонку, мусяць, адразу заўважылі яе рэдызайн.

каем не толькі абмеркавання артыкулаў газеты, але і прапануў па цікавых вам тэмах, пытанню да журналістаў “Культуры”, актыўнага ўдзелу ў апытаннях. Каб наладзіць такія стасункі, дастаткова толькі зарэгістравацца на форуме, увесці сваё ўліковае імя на ім (логін) ды пароль. Дарэчы, нам цікава

даведацца пра вашу думку па адной з тэм ужо гэтага нумара. Пра што гаворка? Падрабязнасці — на старонцы 5.

На форуме створана таксама тэма, дзе можна пакінуць пытанні ў рубрыкі “Чытач — Газета — Міністэрства” і “Юрыдычныя тонкасці (elegantia juris)”.

Даступная і новая форма кантакту з рэдакцыяй: цяпер вы можаце адправіць паведамленне з сайта, у тым ліку з далучаным файлам, націснуўшы кнопку “Даслаць рукапіс”.

А для ўсіх, хто жадае быць аператыўна ў цэнтры культурных падзей тыдня ў Беларусі і за мяжой, — наша RSS-стужка. Дадавайце яе ў каналы навін вашага інтэрнет-аглядальніка.

Застаецца толькі яшчэ раз нагадаць наш інтэрнет-адрас:

www.kimpress.by

Чытач — Газета — Міністэрства

Добры дзень, паважаныя супрацоўнікі газеты “Культура”! Звяртаецца да вас намеснік дырэктара па вучэбнай працы ДМШ № 1 імя Ю.Семянякі г. Гродна. Прашу вас растлумачыць некаторыя пытанні, датычныя аплаты працы работнікаў школы.

Першае пытанне тычыцца аплаты працы сумяшчальнікаў і адміністрацыі школы, якія маюць педагагічную нагрузку ў канікулярны час. Справа ў тым, што ў пастанове Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 30 сакавіка 2007 г. № 25 адзначана: “Перыяд канікул, устаноўлены для навучэнцаў, што не супадае з працоўнымі водпусамі педагагічных работнікаў устаноў адукацыі, з’яўляецца для іх працоўным часам.

У пазначаны перыяд педагагічныя работнікі ажыццяўляюць арганізацыйна-выхаваўчую, метадычную працу і іншыя абавязкі, прадугледжаныя кваліфікацыйнымі характарыстыкамі, у адпаведнасці з правіламі ўнутранага працоўнага распарадку ў межах устаноўленай ім педагагічнай нагрукі да пачатку канікул.

Педагагічным работнікам, прынятым на працу ва ўстанову адукацыі ў перыяд летніх канікул навучэнцаў, да пачатку вучэбнага года ўстанаўліваецца стаўка, зыходзячы з вызначаных норм выкладчыцкай працы за стаўку”.

У той самы час, у адказе Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 16 лістапада 2007 г. № 07-25/2595 на пытанне аддзела культуры Ваўкавыскага райвыканкама зазначаецца: “Што да кіраўнікоў, якія выконваюць у працоўны час выкладчыцкую работу па месцы асноўнай працы, а таксама выкладчыкаў, працуючых на ўмовах сумяшчальніцтва, аплата ў перыяд канікул навучэнцаў ажыццяўляецца ў тым выпадку, калі гэтая праца прадугледжана раскладам урокаў”.

Атрымліваецца супярэчнасць з працывапанай вышэй пастановай ды і незразумела розніца паміж метадычнай, арганізацыйна-выхаваўчай працай выкладчыкаў і адміністрацыі школы, якая мае педагагічны гадзіны. Усю гэтую працу мы выконваем у поўным аб’ёме, а ў навучальны расклад яна не ўлічваецца.

І другое пытанне. Як правільна пазначаць колькасць гадзін па бальнічных лістах, калі налічэнне адбываецца за чатыры тыдні штомесця (паводле пятнаднёвай тарифікацыі), а дні бальнічнага ліста прыходзяцца на чыслы пасля 28-га. Ці належыць зазначаць гадзіны за 29, 30 і 31, калі гэтыя дні ў аплаце працы фактычна не ўлічваюцца.

Загэдзя ўдзячны.
3 павагай — **КАРЭВА Рамуальд Юзэфавіч.**

На пытанне адказвае намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар КУРАШ:

— Кіраўнікам (іх намеснікам) устаноў адукацыі, у тым ліку і устаноў, што забяспечваюць атрыманне пазашкольнага выхавання і адукацыі, якія выконваюць у працоўны час аплачваемую выкладчыцкую работу па месцы асноўнай працы ў аб’ёме не больш за

палову нормы гадзін выкладчыцкай працы за стаўку педагагічных работнікаў, а таксама тым, хто працуе на ўмовах сумяшчальніцтва, аплата ў перыяд канікул навучэнцаў ажыццяўляецца ў тым выпадку, калі гэтая праца прадугледжана раскладам урокаў (вучэбных заняткаў). Правядзенне заняткаў у перыяд канікул афармляецца загадам.

У адпаведнасці з п. 27 Палажэння аб парадку забеспячэння дапамогай па часовай непрацаздольнасці, а таксама па цяжарнасці і родах, зацверджанага пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 30 верасня 1997 г. № 1290 (далей — Палажэнне), дапамога па часовай непрацаздольнасці вызначаецца ў памеры 80% сярэднядзённага (сярэднегадзіннага) заробку за працоўны дні (гадзіны) па графіку працы работніка, што прыпадаюць на першыя 6 календарных дзён часовай непрацаздольнасці, і ў памеры 100% сярэднядзённага (сярэднегадзіннага) заробку за наступныя працоўныя дні (гадзіны) непаруўнай часовай непрацаздольнасці.

Дапамога па часовай непрацаздольнасці вызначаецца за прапушчаныя па графіку працы рабочыя дні (гадзіны), пасведчаныя лістком непрацаздольнасці (п. 35 Палажэння).

Аддзел культуры Бярэзінскага райвыканкама просіць даць адказ на пытанне выкладчыкаў дзіцячай школы мастацтваў. Ці мае права выкладчык дзіцячай школы мастацтваў з 36-гадзіннай нагрукі дадаткова працаваць па сумяшчальніцтве на пасадзе акампаніятарна ў сельскім Доме культуры (20 гадзін на тыдзень)?

Начальнік аддзела культуры Бярэзінскага райвыканкама К.П. ЕРМАКОЎ.

На пытанне адказвае вядучы юрысконсульт Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Наталля ЖЫХ:

— Праца на ўмовах сумяшчальніцтва рэгулюецца Працоўным кодэксам Рэспублікі Беларусь (раздзелы 343 — 351, 255) (далей — ПК).

Сумяшчальніцтва — гэта выкананне работнікам у свабодны ад асноўнай працы час другой пастаянна аплачваемай працы ў таго ж ці ў іншага наймальніка на падставе працоўнага дагавора, заключанага ў адпаведнасці з заканадаўствам.

Абмежаванні па працы па сумяшчальніцтве для асобных катэгорый работнікаў устаноўлены раздзелам 348 ПК.

Пры гэтым працягласць працоўнага часу, што вызначаецца наймальнікам для тых, хто працуе па сумяшчальніцтве, не можа перавышаць паловы звычайнай працягласці працоўнага часу. Аплата працы тых, хто працуе па сумяшчальніцтве, ажыццяўляецца прапарцыянальна адпрацаванаму часу.

Пытанні сумяшчальніцтва педагагічных работнікаў выкладзены ў лісце Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 28 лютага 2007 г. № 11-02-18/512дс.

Настаўнікам (выкладчыкам), кіраўнікам гурткоў устаноўлена скарачана працягласць працоўнага часу не больш за 36 гадзін на тыдзень і норму выкладчыцкай працы за стаўку 18 гадзін на тыдзень (720 гадзін у год) (пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 1 верасня 2003 г. № 1134). Гэтыя работнікі могуць таксама выконваць працу на другой пасадзе на ўмовах сумяшчальніцтва.

Манетнае сузор’е перамог

Манета “Свяціцель Мікалай Цудатворац” стала пераможцай у намінацыі “Прыз глядацкіх сімпатый”, гала саванне праводзілася ў Інтэрнеце. Яна належыць да серыі “Праваслаўныя святыя”, яе аўтары — Святлана Заскевіч з Беларусі і Уршуля Валежак з Польшчы. Другое месца ў намінацыі “Манета года” і дып-

Міжнародны конкурс “Манетнае сузор’е-2009” вызначыў лепшыя манеты са 176 экзэмпляраў з больш чым 20 краін свету. Шэраг узнагарод заваявалі і памятныя манеты Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь: ён прадставіў у 6 намінацыях 15 залатых і сярэбраных памятных манет, якія былі выпушчаны ў 2008 годзе.

лом атрымала манета “Легенда пра зязюлю” серыі “Беларускія народныя легенды”, мастаком якой з’яўляецца Аксана Навасёлава. Трэцяе месца ў намінацыі “Сярэбраная манета года” і дыплом прысуджаны манеце “Наваселле” серыі “Сямейныя традыцыі славян”. Яе выканала мастак Святлана Някрасава.

Пераможцы былі аб’яўлены ў Санкт-Пецярбургу. Ганаровыя госці адзначылі выкарыстанне прагрэсіўных тэхналогій пры чаканцы манет Нацбанка, глыбока

прадуманую тэматыку, высокамастацкае іх выкананне. У журы ўваходзілі прадстаўнікі нацыянальных музеяў Расіі, Велікабрытаніі, Украіны, Літвы, Латвіі, спецыялісты ў галіне нумізматыкі з Беларусі, Італіі, Польшчы, Францыі, Казахстана, Германіі, Нідэрландаў, Прыднястроўя, супрацоўнікі аўкцыённага дамоў і банкаў.

Паводле паведамлення ўпраўлення інфармацыі Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь

канцэптуальнай парадыгмы літаратурна-разнаўчай музейфікацыі, што паяднаў, акрамя вучоных-філолагаў, яшчэ і спецыялістаў у музейнай справе.

Ганна СІВАКОВА, студэнтка IV курса Інстытута журналістыкі БДУ

Хто спадчыннікі Купалы?

Дзевяты раз Дзяржаўным літаратурным музеем Янкі Купалы і Міжнародным фондам, што носіць імя паэта, ладзяцца Міжнародныя Купалаўскія чытанні. 14 кастрычніка з гэтай нагоды ў зале музея сабраліся навукоўцы Беларусі і замежжа.

Як адзначалі ўдзельнікі Чытанню, першы падобны мерапрыемства пачала праводзіць у 1940-х жонка паэта Уладзіслава Луцэвіч. Таму сучасныя імпрэзы варта лічыць іх працягам.

Сёлета тэма Купалаўскіх чытанню — “Творчасць Янкі Купалы — духоўны і эстэтычны феномен”. На абмеркаванні выносіліся праблемы новых аспектаў асэнсавання асобы Янкі Купалы ў сучасным свеце, разгляд творчасці паэта ў кантэксце літаратуры замежжа, традыцыі “нашаніўскай” паэзіі, наследаванне рамантычных традыцый Песняра ў сённяшняй літаратуры.

Вынікам канферэнцыі стаў “круглы стол” на тэму мемарыяльнасці і ідэнтычнасці ў якасці адлюстравання

цыя”, “Рэкламны ролік” і “Кароткі метр”.

Аўтарамі і ўдзельнікамі “Terra Nova” з’яўляюцца шматлікія прадстаўнікі як з нашай краіны, так і з краін СНД і Заходняй Еўропы: Вадзім Качан, Валерый Вядрэнка, Андрэй Савіч, Юрый Тарэў, Антон Барануў (Беларусь), Ларыса Кулік, Уладзімір Фядота (Расія), Руслан Трэмба (Украіна), Инга Хеамагі (Эстонія), Наталля Шутэнбаева (Літва), Лукаш Цывіцкі (Польшча), Аксана Зубофф (Германія).

Лізавета БЯЦКО, студэнтка II курса Інстытута журналістыкі БДУ

Тэрыторыя новага

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі праходзіць I Мінскі міжнародны фест лічбавага мастацтва “Terra Nova”. Дзейнічае выстаўка камп’ютэрнай графікі і лічбавага фота, наладжаны прагляд твораў відэа-арта, кароткаметражных фільмаў, рэкламных ролікаў, лічбавай анімацыі, відэакліпаў. Працуе таксама тэматычная кніжная выстаўка “Сакрэты лічбавага мастацтва”.

Гэта першае ў краіне мерапрыемства падобнага роду і маштабу. Па словах яго куратара Федара Ястраба, ідэя выпявала даўно і, урэшце, знайшла яркае ўвасабленне.

Фэст адкрыўся авангардным паказам моды ад дызайнераў студыі “Мамант” і “Млына моды”.

Творы разглядаюцца ў васьмі намінацыях: “Лічбавае фота”, “Камп’ютэрная графіка”, “Лічбавы жывапіс”, “Відэа-арт”, “Відэакліп музычны”, “Аніма-

“...Трусік” пад сланечнікам

Выканаўчым прадзюсерам Міжнароднага дзіцячага конкурсу песні “Еўрабачанне-2010” у Мінску на два гады стаў намеснік старшыні Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Аляксандр Мартыненка. А вось да дзіцячага “Еўрабачання-2009” застаўся літаральна месяц.

Цырымонія адкрыцця конкурсу ў Кіеве адбудзецца 16-га, а завершыцца ён 21 лістапада. За два дні да выступлення беларускаму ўдзельніку “Еўрабачання” Юры Дзямідовічу споўніцца 13 гадоў. Як стала вядома, спяваць ён будзе пад дванаццатым, перадапошнім, нумарам.

У прэс-службе Белтэлерадыёкампаніі паведамілі, што канкурсанты будуць выходзіць на сцэну кіеўскага Палаца спорту ў наступнай паслядоўнасці: Швецыя, Расія, Арменія, Румынія, Сербія, Грузія, Нідэрланды, Кіпр, Мальта, Украіна, Бельгія, Беларусь, Македонія. У залу бясплатна змогуць трапіць замежныя госці, а таксама жыхары ўсёй Украіны.

Прамую трансляцыю падрыхтоўкі дзіцячых конкурсу змогуць пабачыць глядачы ўсёй Еўропы. Своеасаблівы адкрыты ўрок па спевах пройдзе напярэдні шоу. Ужо вызначаны лагатып мерапрыемства, створаны з украінскім

каларытам, — гэта сланечнік. Пераможца “Еўрабачання-2009” атрымае прыз ад арганізатараў: сланечнік з трыма галовамі, які выкананы з натуральных матэрыялаў і важыць паўтара кілаграма.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ Фота tvr.by

Поважаныя чытачы!

Калі ў вас ёсць пытанні ў рубрыкі “Чытач — Газета — Міністэрства” і “Юрыдычныя тонкасці”, накіроўвайце іх на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню: kultura@tut.by

Адным з самых важных пытанняў для работнікаў культуры рэгіёнаў паўстае наступнае: як зрабіць так, каб новае пакаленне, выбраўшы прафесію, заставалася ў ёй, працягваючы і развіваючы здабыткі старшых калег?

У апошнія гады з гэтай мэтай у сярэдніх спецыяльных установах адукацыі галіны павялічваюць набор моладзі менавіта з тых рэгіёнаў, дзе яны і знаходзяцца. Адпаведна, выпускнікам цяпер часцей прапануюць размеркаванне ў родныя мясціны, што значна спрашчае, у прыватнасці, жыллёвае пытанне. Аднак вытрымліваецца падобны прынцып не ўсюды. З аднаго боку, гэта не з'яўляецца асаблівай трагедыяй для маладых спецыялістаў, але, разам з тым, не маючы спрыяльных жыллёвых умоў, яны шукаюць лепшага ў гарадах.

Рана ці позна, перад кожным выпускніком каледжа ці вучылішча паўстае складанае пытанне: ці атрымліваць далей — ужо вышэйшую — адукацыю? Хтосьці вырашае яго станоўча, і праз пяць гадоў можа прэтэндаваць на больш высокую пасаду, чым той, хто пачаў працаваць адразу па сканчэнні ССНУ. Аднак праблема працаўладкавання спецыялістаў сярэдняга звяна для іх саміх не паўстае, бо на выпускнікоў існуе сталы попыт, а ў некаторых раёнах рэспублікі ён нават надзвычай востры. Абавязковае размеркаванне на некаторы час вырашае пытанне, але, як паказала практыка, праз два гады вакансіі ўнікаюць на тым жа месцы.

Паспяхова Брэстчына

У гэтым годзе толькі 40% заявак ад устаноў культуры задавалі ў Пінскім дзяржаўным вучылішчы мастацтваў, якому ў канцы 2009-га будзе нададзены статус каледжа. “Вялікая колькасць нашых выпускнікоў паступае ў ВНУ, — кажа намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце Алена Казак. — 90% маладых харэографіў і 80% дызайнераў з сёлета выпуска пайшлі вучыцца далей. Кожны год агульны праэнт тых, хто здолеў паступіць у ВНУ, даволі высокі: перавышае 70%”.

Але, можна спадзявацца, размеркаваных у наступныя гады будзе больш, паколькі павялічыўся набор на некаторыя спецыяльнасці: раней, скажам, на “харэаграфію” бралі 8 чалавек, сёлета — 25. Усе выпускнікі бюджэтнага аддзялення, якія не пайшлі вучыцца далей, даехалі да месцаў працы. Прычым, што можна лічыць станоўчай тэндэнцыяй, 98% моладзі апынулася ў гэтым годзе ў сваіх абласцях. Адна дзяўчына была размеркавана ў дзяржаўны ансамбль “Харошкі”, тры чалавекі — у ансамбль Гродзенскай абласной філармоніі “Белыя росы”, адкуль на іх атрыманы заплыты. Згодна з рашэннем камісіі па размеркаванні, яны накіраваліся ў названыя калектывы, бо, як адзначана яе членамі, у Брэскай вобласці няма калектываў падобнага ўзроўню. Дарэчы, тры дзяўчыны, што паехалі ў Гродна, паступілі таксама на завочнае аддзяленне ва ўніверсітэт.

Паводле інфармацыі Пінскага дзяржаўнага вучылішча мастацтваў, каля 70% яго размеркаваных выпускнікоў застаюцца працаваць у сферы культуры і пасля двух абавязковых гадоў, асабліва — у гарадах. Прынамсі, апошняму спрыяе наступны істотны фактар: у палове дагавораў на размеркаванне стаіць пазнака, што будзе выдацца службовая кватэра. Астатнія размяркоўваюцца, у асноўным, да бацькоў. Скажам, на спецыяльнасць “народныя абрады і святы” паступае 70% маладых людзей і свётак, сельскай мясцовасці, куды пасля і накіроўваецца. “Але тыя, хто трапіў не ў сваю вёску і не атрымаў уласнага жылля, часцей развітаюцца з працай па спецыяльнасці”, — заўважае Алена Казак.

Чаго ж не хапае?

На праблемы з жыллём, па словах намесніка дырэктара па вытворчай працы Мікалая Калбасава, амаль не скардзяцца выпускнікі Гомельскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў імя Н.Сакалоўскага. “У рэ-

гіёнах, якія пацярпелі ад чарнобыльскай навалы, хапае інтэрнатаў, ёсць прыватныя дамы, і, зразумела, гэта не з'яўляецца прычынай для таго, каб з'ехаць з месца працы, — адзначае суразмоўца карэспандэнта “К”. — Усе заяўкі ад устаноў культуры звычайна задавальваем. Застаюцца ў тым ці іншым месцы, у асноўным, тыя, хто сам з гэтага ж рэгіёна, з'язджае ж той, хто прыехаў з іншага. Так, заробкі не захапляюць выпускнікоў. Ды толькі тыя спецыялісты, што атрымалі вышэйшую адукацыю і могуць зарабляць больш, ужо неахвотна вяртаюцца ў наш край”.

Каля паловы выпускнікоў каледжа заўсёды ідуць вучыцца далей: сёлета са 101 паступілі ў ВНУ 53 чалавекі, астатнія размяркоўваліся па Гомельшчыне. Некаторыя з маладых людзей імкнуліся паспытаць шчасця ў замежжы: летась 15 чалавек паступілі ва ўніверсітэты Санкт-Пецярбурга, Масквы, сёлета двое прадоўжылі вучобу за межамі Беларусі. Большасць жа спрабуе паступіць у нашы БДУКІМ, Акадэмію музыкі, яе філіял у абласным цэнтры.

Паступаюць. А далей?

У Гродзенскім каледжы мастацтваў таксама быў 101 выпускнік, але паступілі ў ВНУ ўсяго 37 чалавек. Лічба набліжаецца да 40%, а летась было 50%, у пазамінулым годзе — яшчэ болей. Па словах дырэктара ўстановы Вадзіма Буткевіча, змяшэнне залежыць ад таго, што моладзь не хоча спрабаваць сябе ў тэсціраванні. Па розных прычынах, і адна з іх — тэсты прыходзяцца якраз на чэрвень, калі ў студэнтаў апошняя практыка.

Даволі незвычайная сітуацыя ў каледжы з “геаграфіяй” набору. Сёлета сюды паступіла шмат моладзі з розных абласцей, асабліва — з Брэскай і Гомельскай. “Моладзі з іншых рэгіёнаў краіны не заба-

Сярэдні арыфметычны для сярэдніх спецыяльных

роніш паступаць да нас, і мы бярэм тых, хто лепш падрыхтаваны, — кажа дырэктар. — Няма дзяцей-сірот, каму не можам адмовіць. Вельмі вялікім попытам карыстаецца спецыяльнасць “графічны дызайн”: усяго 8 месцаў і конкурс — 7,6 чалавека на месца. На “харэаграфію” — больш за 3 чалавекі на месца. Каледжу 61 год, адукацыя ў нас канкурэнтназдольная, таму і імкнуча сюды адуюсць”.

Адначым, што тыя, хто размяркоўваецца, прыбываюць на працу без праблем, стопрацэнтна. Але жыллём забяспечваюцца слаба. Іншую работу ў рэгіёне маладыя людзі наўрад ці знойдуць, паколькі даволі вузкая спецыялізацыя не дае

асабліва “разагнацца”. Людзі, якія вырашаюць застацца на месцы размеркавання, выклікаюць у Вадзіма Буткевіча паважанне. Поруч з гэтым ён заўважае: “Узнікае пытанне: чаму выпускнікі тэхнічных спецыяльнасцей маюць магчымасць зарабіць прыстойныя грошы, а ў культуры яны вельмі абмежаваныя ў зарплате?”

Вялікай колькасцю навучэнцаў з іншых абласцей вылучаецца і Віцебскае дзяржаўнае вучылішча мастацтваў. Але тут сітуацыя вызначаецца своеасаблівымі патрабаваннямі да паступлення. Намес-

гадамі павышаецца. Сёлета ў ВНУ паступілі 19 чалавек (26% ад агульнай колькасці выпускнікоў), а 52 былі размеркаваны. Гэты праэнт адбываецца, у асноўным, без праблем, паколькі размеркаванне праходзіць менавіта па ўстановах культуры вобласці. Жыллё прадастаўляецца, наконт яго няма скаргаў. А тыя, хто накіроўваецца ў аграгарадкі, — атрымліваюць домікі, задаволены імі і — застаюцца. А да моладзі з іншых абласцей у віцебскім вучылішчы імкнуча падыходзіць індывідуальна і размяркоўваюць у іх родныя рэгіёны.

ступіць адразу на трэці курс Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Дырэктар установы Аляксандр Чугай кажа: “Нават дзеці з “васьмёркамі” і “дзевяткамі” па ўсіх прадметах усё часцей адмаўляюцца паступаць. Пакуль што ёсць адзіная навучальная ўстанова, дзе можна прадоўжыць атрымліваць веды, — Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Складанасці з месцамі ў інтэрнаце, дарагое сталічнае жыццё не дазваляюць многім атрымаць вышэйшую адукацыю, хаця, па сваіх ведах, яны здольныя”.

Як паведамілі “К” ва ўпраўленні культуры Магілёўскага аблвыканкама, у абласным цэнтры ў наступным годзе стварыцца філіял БДУКІМ, дзе бібліятэкары змогуць працягваць навучанне завочна, адначасова сумяшчаючы адукацыю з працай, што, па словах дырэктара каледжа, вельмі станоўчая з'ява, бо толькі працаваўшы чалавек зможа вырашыць для сябе, што яму больш патрэбна ўзяць ад ВНУ.

3 года ў год павялічваецца патрэба ў супрацоўніках бібліятэк. На 77 выпускнікоў бюджэтнага аддзялення каледжа ў гэтым годзе — 100 заявак з усёй краіны. Прапанавалі атрымаць размеркаванне і платнікам — 7 чалавек згадзіліся пайсці на працу.

Аляксандр Чугай гаворыць: “Па Магілёўскай вобласці нашы выпускнікі сур'ёзна замацоўваюцца, працуюць у бібліятэках аграгарадкоў, невялікіх вёсак.

Старшыні раённых аддзелаў культуры станоўча адгукаюцца пра маладых людзей, якія рэдка сыходзяць з прафесіі. Для таго, каб людзі замацоўваліся, патрэбна як мага больш практыкі, каб моладзь бачыла, з якой працай ёй давядзецца сутыкнуцца. Я назіраю, што завочнікі значна лепш ведаюць сваю прафесію, бо ходзяць у бібліятэку амаль кожны дзень. А выпускнікам з дзённага аддзялення, хоць яны і атрымліваюць у нас адукацыю, адпаведную патрабаванням да сучаснага спецыяліста, патрэбна яшчэ ўлівацца ў прафесію, што, у дадатак да новага калектыву і месца жыхарства, можа быць не такім простым”.

* * *

Шмат практыкі пад час навучання — для лепшага знаёмства з прафесіяй, прадастаўлена маладою спецыялісту жыллё, неаблагі заробак — і можа быць упэўненым, што моладзь збольшага замацуецца на сваім першым працоўным месцы. Зразумела, на такія ідэальныя ўмовы могуць разлічваць не ўсе выпускнікі ССНУ галіны. Як сведчаць лічбы, шмат моладзі, што нядаўна пачала працу на сцяжыне культуры, сшыло з яе, лічы, ледзь пазнаёміўшыся са сваёй дзейнасцю, не вытрымаўшы “ахвяр” дзеля першага рабочага месца. “Як іх зменшыць?” — задаюць пытанне кіраўнікі ССНУ, устаноў культуры, мясцовыя ўлады. Тыя, хто знаходзіць адказ, на жаль, далёка не заўжды перадаюць яго па “прынцыпе даміно” іншым калегам. Але ж па тым самым прынцыпе ад першага элемента ланцужку і пачынаецца рух. Тады і сярэдні арыфметычны лік тых, хто замацоўваўся на першым працоўным месцы ў ССНУ, канешне ж, павялічыцца.

Зрэшты, праблема з заробкам, што ў спецыялістаў галіны з вышэйшай адукацыяй не адрозніваецца ад таго, які атрымліваюць работнікі з сярэдняй спецыяльнай, патрабуе свайго неадкладнага вырашэння. Яе вастрыню пацвярджае і абмеркаванне пытання на “круглым stole” ў рэдакцыі “К” начальнікамі абласных упраўленняў культуры (чытайце матэрыял на стар. 10 — 12). У гэтых абставінах для павышэння прафесійнага ўзроўню спецыялістаў сярэдняга звяна, неадхоп якіх стала адзначацца на месцах, выйцем могуць стаць курсы ў Інстытуце павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў пры БДУКІМ. Прынамсі, магчымасць гэтую, асабліва для маладых кадраў, выпускаць з поля зроку не варта. У гэтым выпадку можа меркаваць і пра замацаванне, і пра кар'ерны рост. Ды і пытанне з вакансіямі, якое ўзнікае на тых самых месцах раз на два гады, аўтаматычна здымецца.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Калі спрацуе

Будзе філіял універсітэта

Мігаліўскі дзяржаўны бібліятэчны каледж імя А.Пушкіна — адзіная сярэдняя спецыяльная навучальная ўстанова рэспублікі, дзе рытууюць бібліятэкараў. Адпаведна, яе выпускнікі размяркоўваюцца ў самыя розныя куткі краіны. У гэтым годзе з каледжа паступіла ў ВНУ ўсяго чвэрць яго выпускнікоў — найменшы паказчык па абласцях.

Тут існуе група паглыбленай спецыяльнай адукацыі, куды трапляюць самыя здольныя студэнты па колькасці балаў і ступені стараннасці. Яны могуць па-

Мігаліўскі дзяржаўны бібліятэчны каледж імя А.Пушкіна — адзіная сярэдняя спецыяльная навучальная ўстанова рэспублікі, дзе рытууюць бібліятэкараў. Адпаведна, яе выпускнікі размяркоўваюцца ў самыя розныя куткі краіны. У гэтым годзе з каледжа паступіла ў ВНУ ўсяго чвэрць яго выпускнікоў — найменшы паказчык па абласцях.

Тут існуе група паглыбленай спецыяльнай адукацыі, куды трапляюць самыя здольныя студэнты па колькасці балаў і ступені стараннасці. Яны могуць па-

Каментарый з нагоды

Акцэнт на рэальныя патрэбы

Людміла МУХА, галоўны спецыяліст упраўлення навучальных устаноў і кадраў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь:

— У апошнія гады праэнт размеркавання і працаўладкавання выпускнікоў сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў краіны значна палепшыўся. Калі раней праэнт выпускнікоў, якія маюць права самастойнага працаўладкавання з-за адсутнасці працоўных месцаў быў дастаткова вялікі, то летась такое права мелі толькі тыя, у каго былі льготы. Іды тры таму многія выпускнікі не маглі знайсці для сябе работу пасля сканчэння вучобы, нават бюджэтнікі працаўладкоўваліся свабодна. Сёння такой сітуацыі амаль не назіраецца, бываюць рэдкія выпадкі: да прыкладу, у Брэскай вобласці выкладчык флейты быў не патрэбны, то цягам некалькіх месяцаў мы знайшлі яму працу ў іншым месцы.

Каля 45% выпускнікоў едуць у сельскую мясцовасць, з іх прыкладна 30% — у аграгарадкі. Аграгарадкі з'яўляюцца вельмі прывабным месцам, паколькі ў большасці выпадкаў выпускнікоў забяспечваюць добрым жыллём, і яны імкнуча тут застацца. Калі чалавек накіроўваецца ў звычайную вёску, то тут складаней, хоць і будуюцца новыя дамы. Усё залежыць ад адміністрацыі раёна, ад таго, наколькі моцную патрэбу ў спецыялістах яна мае і ці зацікаўлена ў развіцці культуры.

Усё часцей атрымліваюць накіраванне на работу і добра працуюць тыя выпускнікі, якія вучыліся платна, што азначае: яны — запатрабаваныя. Заявак ад кіраўнікоў устаноў культуры прыходзіць вельмі шмат, і бюджэтнікамі іх не задаволяць. Пазітыўная тэндэнцыя — у тым, што практычна няма такіх людзей, якія не з'явіліся на працу па размеркаванні, у цэлым размеркаванне 100%. Невялікі праэнт хлопцаў ідзе ў армію. У сярэднім 40% выпускнікоў ССНУ паступае вучыцца далей.

Міністэрства адукацыі ў кастрычніку 2008 года зацвердзіла Палажэнне аб прагназаванні патрэб у працоўных рэсурсах для фарміравання заказаў рабочых, служачых і спецыялістаў за кошт бюджэтных сродкаў. Устаноў адукацыі будуць больш цесна супрацоўнічаць з заказчыкамі, з установамі, куды пасля будуць размеркаваны спецыялісты. Колькі заявак пададуць заказчыкі, такімі будуць і кантрольныя лічбы прыёму ў ССНУ. Спадзяюся, што гэтае Палажэнне дасць нам больш “мэтавікоў”, больш будзе заключацца дагавораў, і ў сувязі з гэтым патрэбы ў спецыялістах будуць забяспечвацца больш дасканаласцю.

Сёння ўсе галіны змагаюцца за тое, каб павялічыць заробковую плату для сваіх работнікаў, і галіна культуры — не выключэнне. Але, вядома, для сацыяльнай сферы павышэнне заробкаў адбываецца больш складана, чым для іншых. Мы таксама разумеем, што грашовыя кампенсацыі, якія даюць чалавеку, што здымае кватэру, канешне ж, недастатковыя. Зараз супрацоўнікі Міністэрства працуюць над тым, каб павялічыць заробковую плату для педагогаў музычных школ і школ мастацтваў. Магчыма, будуць змены.

Варта адзначыць, што вельмі добра размяркоўваюцца харэографы: іх шмат дзе не хапае. Складаная сітуацыя была з размеркаваннем у ансамбль “Харошкі” выпускнікоў Гродзенскага і Пінскага каледжаў мастацтваў, якая згадваецца ў матэрыяле. У гэты танцавальны калектыў патрабуюцца цікавыя тыпажы, і яго кіраўніцтва вельмі жадала ўзяць маладых людзей, якія не адзін месяц ці год супрацоўнічалі з ім. Але ў Гродзенскім упраўленні культуры адмовіліся аддаваць сваіх людзей у мінскі ансамбль, бо там, на месцы, ёсць свой: “Белыя росы”. Лічбы прыёму фарміруюцца з улікам патрэб рэгіёна, і вельмі пажадана, каб выпускнікі, на якіх разлічвалі на радзіме, туды і прыходзілі працаваць. Міністэрства ўмяшалася, каб “Харошкі” аддалі тыя таленты, на гэта яны разлічвалі. Так і адбылося, але ўлічваюцца, у першую чаргу, не пажаданні саміх маладых людзей і арганізацый, якія “не мясцовыя”, а рэальныя патрэбы вобласці і раёнаў.

Гэтая рэдакцыйная планёрка атрымалася незвычайнай. Як толькі адзін з журналістаў “К” прапанаваў у якасці тэмы для наступнага свайго матэрыялу развіццё на Беларусі інстытута прадзюсерства, рабочая, здавалася б, нарада вокамгненна пераўтварылася ў імправізаванае ток-шоу, на якім “жарсці па культуры” разгараліся куды мацней, чым у якой тэлеперадачы. Тэма, закранутая міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам Латушкам у яго нядаўнім інтэрв’ю для нашай газеты “зачапіла” літаральна ўсіх.

У самы разгар дыскусіі ў рэдакцыю патэлефанавала вядомы рэжысёр-дакументаліст, пастаноўшчык Надзея Гаркунова. Патэлефанавала яна зусім па іншай справе, але даведаўшыся пра тэму нашай гутаркі, адразу ў яе ўключылася. Ахвотна прапанавалі ёй слова. Без сумневу, “дыягностыку” прадзюсерства знутры могуць правесці менавіта творчыя людзі — тыя, хто наўпрост залежны ад гэтай з’явы.

“Думаць двума паўшар’ямі”

— Слова “прадзюсер” сёння стала модным, і пачуць яго можна літаральна на кожным кроку, — слухна сцвярджае Надзея ГАРКУНОВА. — Але адна справа — гэта прышрубавач да дзвярэй свайго кабінета адпаведную шылду і замовіць ламініраваныя візітоўкі, а зусім іншая — не толькі мець амбіцыі, але і адпавядаць ім. Па шчырасці, у сваім прафесійным жыцці мне давялося сустрэць зусім небагата людзей, якіх сапраўды можна назваць прадзюсерамі. Напэўна, я магла б пералічыць іх па пальцах адной рукі.

Прадзюсер — гэта, у першую чаргу, маштабная асоба. Талент Радзівона Баса быў заўважны яшчэ ў яго студэнцкія гады. Вы не паверыце, але ўжо нават тады было відаць: яму пад сілу нават самы неверагодны праект! Магчыма, я трохі саманадзейна стаўлюся да свайго інтуіцыі, але... усё адно лічу, што прыроджаных прадзюсераў можна распазнаць літаральна з першага погляду.

Прадзюсер — гэта чалавек, у якога павінны працаваць абодва паўшар’і мозгу, прычым пажадана, каб яны ўключаліся адначасова. Адміністратар можа думаць толькі пра грошы або побытавыя клопаты. Мысленне ж прадзюсера мусіць быць куды больш маштабным. Калі творчы бок праекта табе нецікавы, калі ты не здатны размаўляць з ягоным аўтарам на адной мове, ты можаш стаць хіба што адміністратарам, але не прадзюсерам. У нас такая блытаніна паняццяў распаўсюджана па-ранейшаму.

Таму я абсалютна пераканана: поспех працы таго або іншага прадзюсера залежыць не толькі ад яго дзелавых здольнасцей, але і ад добрага густу. Уяўляецца, што будзе, калі чалавек, які не адчувае ўсіх нюансаў смаку ежы, адкрые ўласны рэстаран для гурманаў? Ці доўга ён пратрымаецца на плаву? Думаю, нават колькасць укладзеных у гэты праект сродкаў не стане ў дадзеным выпадку вызначальным фактарам. Увогуле, уменне ператварыць творчую ідэю ў грошы не такое лёгкае, як многім здаецца.

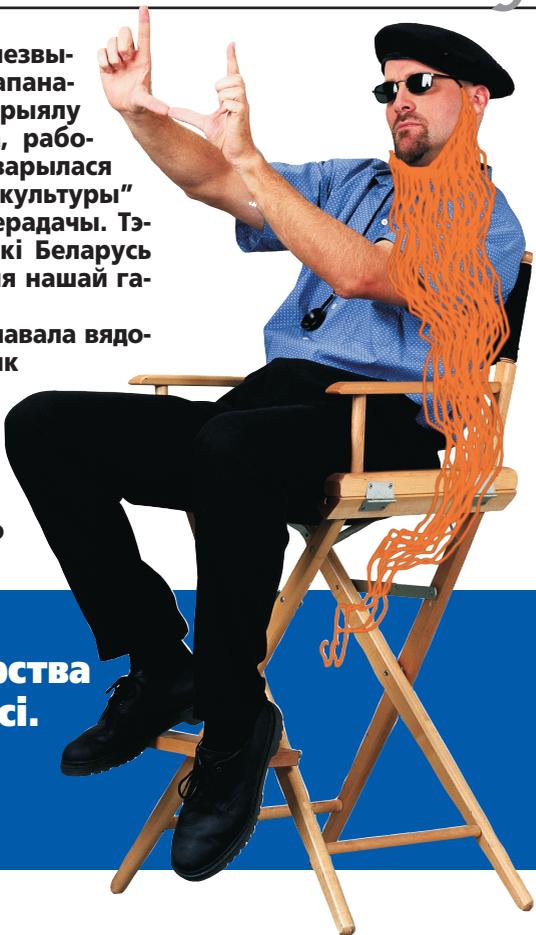
“Я стамілася ад мыльных бурбалак!”

— Мне пашчасціла пэўны час супрацоўнічаць з вядомым расійскім прадзюсерам Аляксандрам Акаповым — стваральнікам безлічых папулярных тэлепраектаў. Ад яго я навучылася казаць “Не” — між іншым, значна часцей, чым “Так”. Навучылася мэтанакіравана і паслядоўна. Калі прадзюсер выразна не ўсведамляе, чаго ён хоча, яшчэ на этапе планавання праекта, добрых вынікаў чакаць не даводзіцца.

Мне падабаецца мець справу з тымі прадзюсерамі, да якіх табе як аўтару яшчэ трэба “дацягнуцца”. Лічу, прадстаўнік гэтай прафесіі і павінен быць такім. А калі я, рэжысёр, магу пралічыць на пяць хадзоў болей за свайго прадзюсера, мне з ім працаваць нецікава.

Інстытут прадзюсерства на Беларусі.

Артыкул I.

“Кепска, калі барада ў “Барабаса” — прыклееная...”

Падчас вашай дыскусіі я пачула такую метафару. Маўляў, шмат хто лічыць прадзюсераў гэтакімі Карабасамі-Барабасамі з вялікім бізуном, якія прыгнятаюць тонкія творчыя натуры сваімі няўмольнымі патрабаваннямі. Але, з іншага боку... Я ведаю, што такое жорсткі графік, калі праца павінна быць зроблена ў канкрэтны тэрмін і ні днём пазней. І, прызнацца, такія ўмовы мне нават падабаюцца: яны дысцыплінуюць. А ў нас многія іх прымаць упарта не хочучы.

“Карабаса-Барабаса” я не баюся. Вядома, у тым выпадку, калі ўсе ягоныя патрабаванні — абгрунтаваныя і пераканаўчыя, калі іх мэта — карысць для агульнай справы, а не жаданне дзе толькі магчыма праявіць сваю ўладу.

Кепска, калі барада ў “Барабаса” — прыклееная, і ты гэта бачыш няўзброеным вокам. Бывае, часам так і хочацца за яе тузануць як след! І скажыце: будзьце ласкавыя пакінуць гэты лялечны тэатр для свайго вузкага сямейнага кола. Паверце, я вельмі стамілася ад мыльных бурбалак!

“Хто плаціць, той і...”

— Неяк я звярнулася да аднаго мінскага тэатральнага прадзюсера з ідэяй спектакля, якой тады літаральна “хварэла”. І пачула такі адказ: ведаеш, класная ідэя, але ж я здолее прадаць гэты спектакль усяго разоў дзевяць, таму выбачай... Я не пакрыўдзілася.

Многія творчыя людзі старанна ігнаруюць “матэрыяльнае вымярэнне”. Ім прыкра, што грашовы фактар адыгрывае сваю ролю, і што нярэдка менавіта ён становіцца вызначальным аргументам у дылема “быць альбо не быць”. Але ж ад гэтага ў кожным разе нікуды не падзецца. Застаецца толькі адно: успрымаць такі статус-кво спакойна.

Слухаючы інтэрв’ю замежных рэжысёраў, мы часта можам сустрэць там гэтую фразу: маўляў, прадзюсер прымусіў мяне перазняць або выкінуць тую або іншую сцэну, і мне са скрыгатам сэрца давялося падпарадкавацца. Такія “рабочыя” сітуацыі будучы заўсёды, і заўсёды яны будуць

чалавека, на тое ты і прадзюсер, каб знайсці з ім агульную мову, пайсці на кампраміс і любой цаной дасягнуць паразумення. Прыстасоўвацца і выкручвацца — гэта тое, што прадугледжвае прафесія прадзюсера.

“Трэба, каб кожны займаўся сваёй справай”

— Ці можа лічыць сябе прадзюсерам чалавек, які распараджаецца дзяржаўнымі сродкамі? Па гамбургскім рахунку, думаю, не. Ён выконвае прынцыпова іншую функцыю — якая, без усялякага сумневу, прадугледжвае вялізную адказнасць і таксама патрабуе інтуіцыі і добрага густу. Але гэтыя функцыі трэба падзяляць.

Калі прадзюсер укладае ў той або іншы праект свае ўласныя, крэўныя, грошы — ці, прынамсі, тыя сродкі, за эфектыўнае выкарыстанне якіх ён адказвае сваім кашальком, — ягонае стаўленне зазвычай усё ж іншае. У яго з’яўляецца канкрэтная мэта: вярнуць інвестыцыі з прыбыткам.

Паводле майго меркавання, мы, творчыя людзі, самі гэтых спонсараў і расчаравалі, бо не скарысталі атрыманыя сродкі на тое, каб стварыць нешта папраўдзе значнае. Ну, знялі нешта, ну, паставілі... Шмат у чым такія ініцыятывы былі нашай забавкай для саміх сябе. А вось калі вы прыедзеце ў госці да сябра ў Бразілію і пачуеце ад яго на тэхнічны водгук... ну, скажам, пра апошні фільм Надзеі Гаркуновой... Тады стане зразумела, што лёд сапраўды крануўся, і наша творчасць цікавая гледачам. Тады і мецэнаты будучы з’яўляцца ахвотней. Больш чым упэўнена!

...Тэма прадзюсерства “ўсплывае” ўжо далёка не ўпершыню. Абмяркоўвалася яна і дзевяць, і нават дваццаць гадоў таму. Час ідзе, а прагрэсу пакуль асабліва і не відаць.

Што трэба зрабіць, каб воз усё ж зрушыўся з месца? Перш-наперш — не саромецца вучыцца, а ездзіць у пошуках карыснага досведу, не шкадаваць на гэта часу і сродкаў. Ёсць жа ў каго пераняць вопыт і ў Маскве, і ў Кіеве, і ў Вільнюсе, пра далёкае замежжа я нават і не кажу. Важна, каб прадзюсерскаму майстэрству вучылі не “тэарэты-

Каментарый з нагоды

Падтрымка без “кабалы”

“Галоўны беларускі прадзюсер — гэта дзяржава!” Гэтая фраза настолькі часта гучыць у інтэрв’ю дзелячай шоу-бізнесу, што стала ўжо бадай прымаўкай. Маецца на ўвазе планамерная падтрымка айчынных творцаў, якую краіна аказвае ім не толькі рублём — згадайма хаця б сьлывыня “75%”.

На балансе дзяржаўных устаноў культуры ёсць інстытуцыі пад назвай “прадзюсерскі цэнтр” — яны створаны пры рэгіянальных філармоніях. Але, як адзначыў начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Міхаіл КАЗЛОВІЧ, функцыя такіх цэнтраў усё ж трохі іншая, як у прыватных прадзюсераў:

траўматычнымі для аўтара. Але трэба разумець: той, хто плаціць, мае і апошнія слова.

Лічу, разуменне гэтага — таксама праява прафесіяналізму з боку аўтара. Увогуле, прафесіяналы павінны гаварыць з прафесіяналамі на адной мове, і эмоцыі, крыўды тут непатрэбны. І яшчэ. Важна, каб “правілы гульні” праясняліся не пасля таго, як у працэсе працы ўзніклі пэўныя праблемы, а на самым пачатку. Дзеля гэтага і існуе папярэдняе распрацоўка матэрыялу. Калі прадзюсер адразу ж не імкнецца расставіць усе кропкі над “і” — гэта яўная прыкмета ягонага дылетантызму.

Зрэшты, не трэба абмінаць увагай і адваротныя выпадкі. Адзін з іх варты занаць пачэснае месца ў падручніках па прадзюсерскай справе. Гутарка — пра наш мінулы ўдзел у “Еўрабачанні”. Адрозна агаваруся: я магу выказаць толькі свае суб’ектыўныя думкі і ні ў якім разе не прэтэндую на ісціну ў апошняй інстанцыі.

Артыст — гэта амаль заўсёды асоба з характарам. Прынамсі, на маім шляху “белыя і пушыстыя” амаль не трапляліся. Але калі вынік залежыць ад выхаду на сцэну аднаго канкрэтнага

— Перш-наперш, гэта пошук маладых талентаў, падрыхтоўка іх да ўдзелу ў міжнародных конкурсах і ўсебаковае іх прасоўванне. Гэтай справай займаюцца не толькі прадзюсерскія цэнтры — па сутнасці, такі статус можна надаць Маладзёжнаму тэатру эстрады, Тэатру песні Ірыны Дарафеевай, які існуе пры Белдзяржфілармоніі, і, вядома, Нацыянальнаму цэнтру музычнага мастацтва імя У.Мулявіна. А колькі сённяшніх зорак пачынала сваю кар’еру ў Нацыянальным канцэртным аркестры! Яго кіраўнік — маэстра Міхаіл Фінберг пастаянна знаходзіць новыя таленты і дае ім “пуцёўку” на вялікую сцэну.

Укладаючы сродкі ў маладога шматбацьцальнага спевака, прыватны прадзюсер спадзяецца іх вярнуць. Інвестыцыям зазвы-

чай папярэдняе падпісанне кантракта, які ў пэўных выпадках не без падставы называюць “кабальным”: маўляў, атрымай, а потым — адпраціуй. Як падкрэсліў Міхаіл Казловіч, работа дзяржструктур таксама накіравана на дасягненне добрых вынікаў.

— Мы зацікаўлены перадусім у тым, каб беларускія таленты маглі рэалізаваць свой творчы патэнцыял на карысць нацыянальнай культуры, — адзначыў ён. — Таму пад увагу бярэцца перш-наперш культурная значнасць праекта, і ўжо толькі потым — камерцыйны рэзультат. Хаця, канешне, у ідэале гэтыя фактары павінны супадаць. Над пашырэннем сферы дзяржпрадзюсавання мы сёння актыўна працуем. Таму заўсёды будзем рады прыватным ініцыятывам, здатным разнастаіць і ўзбагаціць нашу культурнае жыццё.

кі”, але тыя мэтры, якія на практыцы даказалі ўласную кампетэнтнасць у гэтым пытанні.

Урэшце, трэба, каб кожны займаўся сваёй справай. Каб спевакі спявалі, адміністратары вырашалі адпаведнае кола пытанняў, каб тыя людзі, якія не маюць да прадзюсерства схільнасцей, не валодаюць адпаведнымі навыкамі, за гэтую справу і не браліся.

Дарэчы, ува мяне таксама сядзіць прадзюсер. Але я баюся яго “выпусіць на волю”: надта вялікая адказнасць...

Ілля СВІРЫН

P.S. Выказаныя Надзеяй Гаркуновай думкі могуць стаць добрай прэамбулай да доўгай і сур’ёзнай гутаркі адносна рэалій і перспектыву беларускага прадзюсерства, якую мы працягнем на старонках “К”. Заахвочваем далучыцца да яе і чытачоў.

У вас ёсць меркаванне пра інстытут прадзюсерства ў Беларусі? Выкажыце яго на форуме нашага сайта www.forum.kimpress.by

“Панарама”.by

“Сябе паказаць” не на “ўладкаваным Алімпе”

Масіраваным тэатральным тыднем, пад час якога прыхільнікам сцэнічнага мастацтва было прапанавана пазнаёміцца з пастаноўкамі амаль усіх сталічных тэатраў, распачаўся IV Міжнародны фестываль “Панарама”. У рамках беларускай праграмы гледачы і госці фестывалю змаглі паглядзець спектаклі, што на сённяшні дзень даюць уяўленне пра аблічча і кола інтарэсаў мінскіх калектываў. Пры гэтым, у афішу ўвайшлі не толькі работы дзяржаўных драматычных тэатраў, але і шэраг цікавых ініцыятыў, якія часам прынята лічыць “нефарматнымі”, хаця кожная з іх існуе ў сваёй стылістыцы і дакладна акрэсленым коле тэатральных інтарэсаў.

Такім чынам поруч з купалаўскімі “Пінскай шляхтай” В.Дуніна-Марцінкевіча і “Вяселлем” А.Чэхава, горкаўскім “Бегам” М.Булгакава, ТЮСаўскім “Матыльком” П.Пладзіліна, спектаклямі “Раман+Юлія” Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, “Каралевай прыгажосці” Новага драматычнага тэатра з’явіліся незалежны Тэатральны праект Каці Агароднікавай “Піць, пець, плакаць” К.Драгунскай, пластычныя “Не танцы” Тэатра-студыі Е.Міровіча Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў і “Пасля” тэатра “ІнЖэст”, а таксама лялечная пастаноўка “Чаму старэюць людзі?”.

Парадаксальны факт: у агульнай масе на нашых Міжнародных тэатральных фестывалях уласна беларускіх калектываў, якія прымаюць у іх удзел, вельмі мала. У выніку атрымліваецца, што справа з тым, каб “на іншых паглядзець”, у нас пастаўлена даволі паспя-

хова, а вось як належным чынам “сябе паказаць”, мы яшчэ не да канца ўсвядомілі. Пра гэта і не толькі вялася гаворка пад час “круглага стала”, які прайшоў у Купалаўскім тэатры па выніках беларускай часткі фестывальнай афішы “Панарама”. Яшчэ адзін аспект, які таксама выклікаў дыскусію: што і каму мы збіраемся паказаць? Без прыбяднення і перабольшвання прысутныя адзначылі, што ў цэлым агульны фон айчыннай часткі даволі моцны і сам па сабе, без параўнання са спектаклямі — удзельнікамі міжнароднай праграмы, уяўляе цікавую платформу для аналітыкаў. Праўда, было б добра, каб у гэтай палітры пры-

Алімпам”. Па-другое (што пацвердзілі практычна ўсе прысутныя — не толькі крытыкі, але і рэжысёры, дырэктары тэатраў), — айчыннае тэатральнае мастацтва ўжо даўно патрабуе рэспубліканскага агляду-конкурсу, у якім на роўных былі б прадстаўлены і ўдзельнічалі ў “канкурэнтнай барацьбе” ўсе калектывы краіны. Ну, а лепшыя з лепшых, безумоўна, з гонарам упрыгожвалі б афішу “Панарама”, упісваючыся ў

агульны спектр тэатральнага мастацтва, не падзяляючы яго на сусветнае і беларускае.

Адной з магістральных тэм “круглага стала” сталі размовы пра амаль што поўную адсутнасць на нашай тэатральнай прасторы якога-кольвек “карпаратыўнага духу” — унутрыцэхавай дыскусійнай прасторы, якая “ў спрэчцы нараджала б ісціну”. Пакуль што гэтыя дыскусійныя моманты ўзнікаюць хіба толькі на фестывальных абмеркаваннях у Брэсце ды Магілёве. Будзённае ж тэатральнае жыццё, у прыватнасці, сталічных калектываў, як вобразна зазначыла тэатральны крытык, галоўны рэдактар часопіса “Мастацтва” Людміла Грамыка, акружана высокім і

глухім “плотам”, які гэтыя тэатры самі ж і ўзвялі. Бо са свайго вытворча-творчага працэсу выпуску спектакляў тэатры практычна выключылі такі фактар, як грамадскае абмеркаванне работ, а гэта, як вядома, — прыкмета таго, што творы мастацтва, якімі павінны з’яўляцца тэатральныя спектаклі, стаяць на шляху паступовага ператварэння ў “тавар”, да чаго ўжо эстэтычныя катэгорыі будуць мець вельмі ўмоўныя адносіны.

Зрэшты, агульная атмасфера “круглага стала”, афарбаваная некаторай аморфнасцю кіраўнікоў сталічных тэатраў — удзельнікаў фестывалю, была пазбаўлена песімізму. І ў чаканні міжнароднай праграмы, якая распачалася ў сярэдзі бліскучым спектаклем “Чаму чаму” швейцарскага тэатра “Шаўшпільхаус” у пастаноўцы культавага рэжысёра XX стагоддзя Пітэра Брука, нашы тэатральныя дзеячы ў чарговы раз вырашылі, што неабходна ўжо нарэшце пачынаць “новае жыццё”. Чакаем!

Таццяна КОМАНОВА
На здымках: сцэны са спектакляў “Каралева прыгажосці” і “Матылёк”.
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА і Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА

У Мінску завяршыўся IV Міжнародны музычны фестываль Юрыя Башмета. У яго межах пры падтрымцы Міжнароднага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў — удзельніц СНД адбылася Маладзёжная музычная акадэмія краін СНД, якая стала квінтэсенцыяй свята.

Сёлетні фестываль нагадваў будынак з параднымі калонамі — штосці нахшталь нашай Акадэміі музыкі ці Акадэміі навук. Урачыстымі калонамі, што складаюць дэкаратыўны фасад будынка і ўраджаюць нават мінакоў, якія не збіраюцца ўваходзіць унутр, сталіся канцэрты адкрыцця і закрыцця ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі. Складзеныя з класічных “шлягераў”, яны былі разлічаны на самую шырокую публіку. “Вечар Кармэн” сабраў, здаецца, усе магчымыя і немагчымыя ўвасабленні вобраза ракавой прыгажуні: ад балета “Кармэн-сюіта” з прымай Марыінскага тэатра Уллынай Лапаткінай да... фартэп’янага балады Шапэна ў выкананні мастацкага кіраўніка фестывалю Расціслава Крымера. Фінальным акордам імянога башметаўскага свята стаўся “Рэквіем” Моцарта з сумесным беларуска-расійскім складам выканаўцаў — вядома, на чале з Ю.Башметам.

Тыя ж, хто ўвайшоў “унутр” фестывальнага “будынка”, маглі стаць сведкамі плённых майстар-класаў, найцікавых творчых сустрэч з сусветна вядомай прафесурай. Пад час гэтых паказаў і шчырых размоў можна было спасцігнуць самыя патаемныя сакрэты майстроў. Мастацкі кіраўнік

Фестываль з параднымі калонамі

Акадэм-мова існуе не ўмоўна

пецябургскага Дома музыкі, віяланчэліст Сяргей Ралдугін, аказваецца, не мучыць сябе гамамі: ён проста шукае іх урыўкі ў музычных творах. Для піяніста Васіля Лабанова знакавай падзеяй стала сяброўства са Святаславам Рыхтарам, Альфрэдам Шнітке. Нямецкая альтыстка Дзімут Попен узагадала, як упершыню сустрэлася з расійскімі музыкантамі. Перакладчыка не аказалася, і ўзаемаразумення шукалі — на музычна-акадэмічнай мове. А скрыпач Віктар Трацякоў увогуле не стаў распавядаць “пра час і пра сябе”, а правёў дадатковы майстар-клас.

Ці магчыма пераказаць усё, што адбылося за фестывальны тыдзень? Акрамя Вялікага тэатра, пяць цудоўных канцэртаў было ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, адзін — у Акадэміі музыкі. У іх удзельнічалі тры вядучыя аркестры Беларусі: філарманічны, Прэзідэнцкі, оперны. А да двух дзесяткаў студэнтаў Маладзёжнай акадэміі краін СНД далучыліся ледзь не ўсе айчынныя піяністы і струннікі, якія наведвалі канцэрты і, галоўнае, заняткі. Тым больш, што прафесары былі згодныя займацца не толькі з вызначанымі маладымі музыкантамі, але і з усімі ахвотнымі.

Вянцом такой працы сталася сумеснае выступленне прафесуры і творчай моладзі. У фінале закрыцця Маладзёжнай акадэміі студэнты СНД (разам з асобнымі ўдзельнікамі аркестра “Новая Расія” і ансамбля “Салісты Масквы”) склалі імправізаваны струнны аркестр, з якім саліраваў Ю.Башмет.

Падобныя маладзёжныя акадэміі, безумоўна, павінны мець працяг. І ахопліваць усе музычныя спецыяльнасці, уключаючы духавікоў, ударнікаў, вакалістаў. Можна, не заўсёды патрэбны такія буйнамаштабныя акцыі: прафесары могуць прыязджаць і паасобку, займаючыся менавіта з нашымі студэнтамі і навучэнцамі. А ідэя сумеснага музіцыравання прафесуры з моладзю можа вырашацца і на конкурснай аснове: да прыкладу, удзельнікі Маладзёжнай акадэміі рыхтуюць некалькі “абавязковых” ансамблевых твораў, і лепшыя выканаўцы граюць іх потым разам з зоркамі — так, як сёлета малады ўкраінскі скрыпач Максім Грынчанка ў квартэце з выкладчыкамі Крыстаферам Элтанам (Велікабрытанія), Віталём Астахамым, Аляксандрам Бузловым (Расія).

Сярод самых-самых яркіх уласна музычных уражанняў ад фестывальных канцэртаў — найперш, геніяльная ігра В.Трацякова. Напярэдадні свайго 63-годдзя ён захоўвае шалёную віртуознасць і тэмперамент маладых лаўрэатаў, дапаўняючы выкананне сталай

мудрасцю, філасофскай паглыбленасцю асэнсавання музыкі. Незвычайнай кампазітарскай працай з фальклорам скарый Альтовы канцэрт Хіндэміта, што прагучаў у Мінску ўпершыню. Сапраўдным адкрыццём стала частка скрыпачнай санаты Бетховена ў выкананні азербайджанскіх юнакоў — Анара Сеідава і Тагула Гусейнлі. Спевакі Цэнтра оперных спеваў Г.Вішнеўскай у Маскве ўразлілі палётнасцю сваіх галасоў, зольнай “прабіваць” аркестравую моц, і выдатнай дыкцыяй, што дазваляе даносіць змест нават у складаных ансамблях. На фоне шасці маскоўскіх зорак, з якіх асабліва кранула бездакорнае сапрапа Наталлі Бабровай, не згубіўся і наш бас Анатолі Сіўко — друккурскі Маладзечанскага аддзялення БДАМ: у яго і голас аказаўся адным з найпрыгажэйшых, і выразнасць фразіроўкі — лепшай, чым у каго іншага.

Застаецца спадзявацца, што праз год на юбілейным, пятым, фестывалі пачэснае месца зоймуць не толькі нашы выканаўцы, але і... беларуская музыка. На сёлетнім жа свяце, на жаль, не прагучала ніводнага беларускага твора. А між тым, у мінулыя гады была распачата цудоўная традыцыя — “сумесна зорнага” прэм’ернага выканання беларускіх партытур, замоўленых акурат да фестывалю. І яе, відавочна, трэба прадоўжыць!

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымку: Юрыя Башмет.
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

У.Тоўсцік. "Ля касцёла" (з нізкі "Падарожжа па мінулым стагоддзі").

радзе" застаецца найважнейшым звяном жывога духу палатна, пры ўсёй значнасці прадметнага альбо ландшафтнага асяроддзя, якое заўсёды любоўна і нават скрупулёзна інсцэніравана. Канешне, мастацтва Уладзіміра Тоўсціка — не простае: яно не падпарадкоўваецца лёгкаму "літаратурнаму" пераказу сюжэтаў альбо тэм. Жывапісец віртуозна "гуляе" з глядачом, апелюючы да ягонага розуму, ведаў і нервовых канчаткаў, дасягаючы пры гэтым надзвычайных светлавых і колеравых эфектаў.

уліваюцца ў душу таямнічымі, нябачнымі на першы погляд ручайнічкі.

І мы, затаіўшы дыханне, назіраем, як верхнік на кані, пад гук гадзінніка-лёсу, здзяйсняе свой адвечны марафон, які не мае ні пачатку, ні канца. І люстра ў паціне часу, і чырвоныя цуглі каня — яны таксама адтуль, з глыбін памяці.

"Лунаюць" у прасторы жанчыны з веерамі і без іх; "плывуць" ноты; у блакітным міражы знікае яшчэ адзін верхнік; белыя і залатыя месяцы моўчкі пазіраюць на старажытны гарадскія аркі і ратушы; кветкі дораць свае пахі; гучаць лютні, скрыпкі і віяланчэлі; мінчукі розных саслоўяў і прафесій прагульваюцца паважна па горадзе пачатку ХХ стагоддзя; і мадэль — Яе Вялікасць Жанчына — таксама адна з галоўных герайн пэндзля мастака...

3 15 кастрычніка па 3 лістапада ў Канцэртна-выставачнай зале Смольнага манастыра Ісакіеўскага сабора Санкт-Пецярбурга працуе мастацкая выстаўка "Вылячэнне рэалізмам" з прысвечанага збору ігумена Віталія (Радамысльскага), складзеная з твораў сучаснай беларускай класікі: работ Георгія Паплаўскага, Наталлі Паплаўскай і Мікалая Бушчыка.

"Вылячэнне рэалізмам"

Георгій Паплаўскі — народны мастак Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі краіны, акадэмік Расійскай акадэміі мастацтваў і Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, лаўрэат Міжнароднай прэміі імя Дж.Неру, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, уладальнік многіх узнагарод, у тым ліку залатых медалёў Ю.Гагарына, М.Грэкава, Ф.Скарыны. Працуе ў розных тэхніках станковай і кніжнай графікі, станковым жывапісе.

Н.Паплаўская. "Яблынька".

Мікалай Бушчык — жывапісец, акварэліст, больш за 30 гадоў удзельнічае ў мастацкіх выстаўках у Беларусі і замежных краінах. Сярод твораў — палотны "Маленне", "Эмоцыі прасторы", "Сыходжанне агню", "Прысвячэнне Еўфрасіні Полацкай", "Змрок", "Свет Святла", "Таямнічасць Тройцы", "Туманавы ранак".

Арганізатар экспазіцыі — айцец Віталій, таленавіты

і энцыклапедычна адукаваны святар, служыў у Мінскай епархіі, якога ўсе прыхаджане і дзеячы культуры любілі і паважалі. Для яго духоўнае жыццё з'яўляецца найважнейшым стрыжнем у фарміраванні асобы.

Духавенства і кіраўнікі горада Санкт-Пецярбурга падтрымалі добрую ініцыятыву айца Віталія, бо яна з'яўляецца сімвалам сяброўскіх сувязей паміж нашымі славянскім народамі ў справе выхавання высокай маральнасці, добра і духоўнай прыгажосці.

Наталля Паплаўская — лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола, узнагароджана медалём Ф.Скарыны. Працуе ў станковай і кніжнай графіцы (акварэль, літаграфія, афорт, гуаш, пяро). Сярод твораў — серыі лістоў "Героі беларускіх казак", "Блакітны Браслаў", "Помнікі гісторыі і культуры Беларусі", "Браслаўскія матывы", "Беларускія дзіцячыя песенькі", "Палессе 60-х. Уражанні", ілюстрацыі да беларускіх і замежных казак.

У гарадской мастацкай галерэі твораў Л.Д. Шчамялёва працуе выстаўка пад назвай "Правінцыйная нізка". Яна працягвае традыцыю так званых "акварэльных серый" галерэі, дае магчымасць пазнаеміцца з не зусім звыклым поглядам мастака на адлюстраванне роднага краю. Аўтарам работ з'яўляецца беларускі мастак з горада Стоўбцы — Уладзімір Несцярук.

Сакавітая нізка ў зялёным і ружовым

Уладзімір Міхайлавіч па адукацыі педагог (у 1989 годзе скончыў мастацка-графічны факультэт Віцебскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута імя С.М. Кірава, мае навуковую ступень у галіне багаслоўя), выкладае ў адным з філіялаў Шашкоўскай школы мастацтваў Стаўбцоўскага раёна, але шмат часоў аддае стварэнню пейзажаў роднага горада, якія адпавядаюць яго філасофскім светапоглядным думкам.

Дваццаць дзве жывапісныя работы аўтара ўяўляюць з сябе столькі ж асобна ўзятых момантаў правінцыйнага жыцця, якія, з'яўляючыся ўвасабленнем творчай задумы аўтара, ствараюць добра ўсвядомлены глядачом вобраз сціплай, задуманай, чыстай, не забруджанай гарадскім паветрам прыроды. Здавалася б, няма нічога значнага ў адлюстраванні шэранькіх, несамавітых дамоў прыгарада, маленькіх вулачак, закінутых садоў. Аднак мастаку не проста ўдалося знайсці ў гэтым нешта дзіўнае, але і стварыць пэўную схему прыгажосці, якая выказваецца і ва ўражанні ад убачанага, і існуе сама па сабе, як дадзенасць. Стрыманы

каларыт некаторых пейзажаў падкрэслівае непахіснасць, недатыкальнасць прыроды, якая ў наступны момант выказаны ў іншым творы, ажывае ў ружовых промнях святання або купаецца ў сакавітай зеляніне лясоў.

У.Несцярук. "Хмара над вёскай".

"Правінцыйная нізка" Уладзіміра Несцерака носіць, у нейкай ступені, павучальны характар, паколькі даказвае, што прыгожае можа заключацца ў кожным моманце жыцця, у кожным новым абліччы прыроды, і каб зразумець гэта, не абавязкова ехаць на іншыя кантыненты, бо гэтая замілаваная прыгажосць прыроды — зусім побач: у кутках роднай беларускай правінцыі.

Марыя МІХАЙЛАВА, супрацоўнік Гарадской мастацкай галерэі твораў Л.Д. Шчамялёва

"Зіхаценне" віртуозных гульняў

У падарожжы па мінулых эпохах з інсцэніроўкамі

21 кастрычніка ў Нацыянальным мастацкім музеі адбудзецца адкрыццё юбілейнай выстаўкі заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі краіны, прафесара Уладзіміра Тоўсціка пад назвай "Падарожжа па мінулых стагоддзях". Такая назва не выпадковая: яна ў жывапісе 60-гадовага мастака мае свой, асабісты, сэнс.

Уладзімір Тоўсцік — своеасаблівы пасейст. Толькі яго пасейзм — не проста мастацкая цяга да мінулага, а — пераасэнсаванне мінулага з пункта гледжання таго сучаснага, у якім жыве мастак. Так, Тоўсцік — рэтраспектыўны рамантык, але яго карціны менш за ўсё з'яўляюцца стылізацыяй, рэканструкцыяй гэтых самых падарожжаў па мінулых стагоддзях. Яго творы — як вынікі валявога міфатворчага парыву, яны не запазычаныя, а перажытыя спаўна і народжаныя толькі сваім непаўторным часам. Па вялікім рахунку, яны звязаны з міфалагізацыяй уласнага жыцця.

У яго мастацкім свеце "чалавек і горад" займаюць асаблівае месца, нават у тых рэдкіх пейзажна-інтэр'ерна-нацюрмортных палотнах, дзе, уласна кажучы, чалавек як такі адсутнічае. І ў гэтым — адрозненне творчасці Тоўсціка ад дэгуманізаванай праблематыкі найноўшага мастацтва, ад "постмадэрнісцкіх" накіраванняў, якія страцілі інтарэс да антрапаморфнага выяўленчага пачатку. Для Тоўсціка "чалавек у го-

Аднак своеасаблівае "зіхаценне" ягонага жывапісу, безумоўна ж, з'яўляецца нібыта фокусам, як месяц Куінды альбо знакаміты чэхайскі аскепак бутэлькі. У гэтым — загадка майстэрства Тоўсціка, які з чарадзейнай лёгкасцю змяняе сваю палітру ў залежнасці ад пластычных задач і кола праблем, звязаных з пошукам чалавека ў ягоным сусветным атачэнні, і ў прыватнасці, у настальгічнай урбаністычнай ауры.

Шмат гадоў таму, вырваўшыся з ланцугоў сацрэалізму, Тоўсцік з задавальненнем распрацоўвае ў жывапісе сваю, асаблівую, лінію, якую я назваў бы пост-традыцыйналізмам. У ім ён і знайшоў сваю свабоду — свабоду выказвання ўласнага болю і шчасця, уласных разваг пра духоўны шлях, што чалавецтва прайшло ад свайго нараджэння да пачатку трэцяга тысячагоддзя, пра таямніцы сусвету, метамарфозы прасторы і часу, любові як рухаючай сілы духоўнай эвалюцыі чалавека. Любоў да метафары, сімвала, алегорыі працінае ўсю творчасць мастака. У ягоных творах "вобраз" не малюецца, не выяўляецца, а — "лунае". Бо калі ружа не мае водару, дык і легенда пра яе характэрнае тэма, цяжее. Ад палотнаў Тоўсціка патыхае менавіта гэтым водарам і цеплынёй, яны дыхаюць,

У.Тоўсцік. "Свет Уладзіміра Караткевіча".

Уяўленне Тоўсціка вельмі рухомое, чаму спрыяе ягоная натрэніраваная памяць пачуццяў. А гэтае ўяўленне заглыблена ў інтуіцыю — адвечны інструмент творчасці. Адсюль — імперсальнасць палотнаў, вытанчаная, шматслойная стылістыка, ад якой часам "патыхае" то веласкавай пластычнай яснасцю, то п'ерадзляфранчэскавай вытанчанасцю, то подыхам "сярэбранага стагоддзя", то трывожнай музыкой мітуслівага сённяшняга дня...

Іншымі словамі, пластычная форма ў Тоўсціка — паняцце не толькі структурнае, але і маральнае, яно нагадвае пра духоўную высакроднасць творцы-філосафа. Гэта — натура Майстра. Натура цэласная і, адначасова, няўрымслівая, поўная сумненняў, якая вечна імкнецца наперад, нібыта той самы Вечны Верхнік...

Я ўпэўнены, што глядач, які прыйдзе 21 кастрычніка на адкрыццё экспазіцыі карцін Уладзіміра Антонавіча, будзе задаволены пранізлівым жывапісам мастака, у якім прадстаўлены свет вечнага чалавечага карнавалу і зменлівых агнёў рампы, свет вечнага падарожжа па акіяне быцця і нечаканага творчага прасвятлення, свет настальгічных успамінаў і роздумаў "пра час і пра сябе"...

Барыс КРЭПАК

У.Тоўсцік. "Вечны Верхнік".

Пачатак — шыфроўка з Вялікай зямлі

Кожная гістарычная эпоха накла-ла адбітак на адносіны да канцэпцыі экспазіцыі Музея. Змянялася эмацыянальнае стаўленне да падзей Вялікай Айчыннай, даследчыкі атрымлівалі новую інфармацыю, трансфармавалася сама краіна і грамадства. Але...

— Галоўны прынцып — адлюстраванне Подзвігу беларускага народу ў часы Вялікай Айчыннай — застаецца для нас нязменным, — кажа навуковы сакратар Музея Галіна Бабусенка. — Гэты прынцып знайшоў уважальнае яшчэ ў першай экспазіцыі, якая

лоўным ініцыятарам можна лічыць тагачаснага кіраўніка Савецкай Беларусі Панцеляімона Панамарэнку. Асабліваю ўвагу, ужо пасля вайны, Музею надаў Пётр Машэраў: пры ім ўстанова набыла асабліва ганаровы статус.

А пачынаўся Музей у грозных месяцах 1943 — 1944 гадоў. Упаўнаважаныя (сярод іх быў адзін з першых стваральнікаў будучай экспазіцыі — Пётр Ганчароў), “узброеныя” спецыяльнымі мандатамі, наведвалі вызваленыя ад нацыстаў раёны Беларусі (і не толькі), збіраючы патэнцыйныя экспанаты, аповеды сведкаў, рабілі здымкі. Шмат дапамагалі тым жа партызанам: яшчэ да пачат-

эста прытым, што ў сучасных супрацоўнікаў музейнай сферы добрым лічыцца зрабіць адну залу за год! Безумоўна, першыя залы мелі пэўныя недахопы, але з неверагоднай інфарматыўнасцю апавадалі наведвальнікам пра дзве тэмы, якія назаўсёды сталі асноўнымі для Музея: “Партызанскі рух на Беларусі” і “Зверствы акупантаў”. Трэба ўлічваць, што паралельна са стварэннем першай экспазіцыі маладыя супрацоўнікі ўстановы (Пятру Ганчарову, напрыклад, не было яшчэ і 25 гадоў) працавалі на аднаўленні разбуранага Мінска. І ў якіх умовах! Не хапала самага неабход-

нага, ежы, вопраткі. На фатаграфіях, зробленых у тым дні, некаторыя супрацоўнікі не маюць нават абутку: нехта з іх — у лапцях, анучах...

На вялікі жаль, Пётр Мікалаевіч Ганчароў, якога без перабольшвання можна назваць адным з галоўных стваральнікаў Музея, ужо не пабачыць новага будынка: чалавек-легенда ўстанова пайшоў з жыцця крыху больш за год таму... А тады, у сярэдзіне 1940-х, ён з калегамі нястомна збіраў экспанаты. Камандзіроўкі супрацоўнікаў праходзілі не толькі па Беларусі, але і па суседніх краінах. Экспанаты везлі вагонамі! І ў 1947-м ад-

часам нейкая маладзенькая настаўніца ўмешвалася ў ход экскурсіі, спрабавала “падправіць” экскурсавода. Дзякаваць Богу, цяпер такога няма.

У тым ліку і таму, што былыя “белыя” плямы гісторыі знайшлі за апошнія гады ўважальнае ў нашай экспазіцыі. За 1995 — 2005 гады мы, лічыце, абнавілі экспазіцыю на ўсім першым паверсе будынка. Ёсць у ёй месцы, прысвечаныя даваеннаму перыяду жыцця Беларусі і падзеям 1939 года. Вельмі важнай была выстаўка, прысвечаная дзейнасці Рускай Праваслаўнай Царквы пад час вайны. Экспазіцыя ўвесь час развіваецца, дапаўня-

РАВЕСНІК ВЫЗВАЛЕННЯ

22 кастрычніка Беларускай дзяржаўнай музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны адсвяткуе сваё 65-годдзе. Першы яго наведвальнікі былі непасрэднымі ўдзельнікамі баёў за вызваленне Беларусі. Сёння яны прыводзяць туды сваіх унукаў і нават праўнукаў. За 65 гадоў гісторыі ўстановы ў яе залах пабывалі чатыры пакаленні беларусаў. Музей стаў для іх свайго кшталту мостам, які злучае мінулае і будучыню, дазваляючы перажыць тым падзеі, што, на шчасце, ужо сталі гісторыяй.

была адкрыта для наведвальнікаў 22 кастрычніка 1944 года ў спустошаным акупаваным Мінску. Подзвіг нашага народу ляжыць у аснове канцэпцыі сучаснага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Гэтак жа будзе сфарміравана экспазіцыя і ў новым будынку на праспекце Пераможцаў, хоць сама яна за 65 гадоў змянялася і дапаўнялася шмат разоў.

Няма ў свеце іншага музея, які ствараўся б... непасрэдна ў баявых умовах. Раённе пра адкрыццё будучага напаміну пра жахі вайны было прынята яшчэ на пачатку 1942-га, адразу пасля бітвы за Маскву, калі была ўтворана спецыяльная Камісія па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, якая займалася пошукам сведчанняў зверстваў нацыстаў на акупіраваных тэрыторыях СССР. Але непасрэдным пунктам адліку да стварэння беларускага Музея стала пастанова Бюро ВКП(б) БССР ад 30 верасня 1943 года. Яна прадугледжвала адкрыццё музейнай установы, дзе будзе захоўвацца Памяць пра жахі вайны і Подзвіг беларускага народу. Дарэчы, беларускі Музей — адзін з падобных, ініцыятыва стварэння якога зыходзіла непасрэдна з рэспублікі, а не з саюзнага цэнтры. Га-

Супрацоўнікі Музея ў час суботніка. 1944 г.

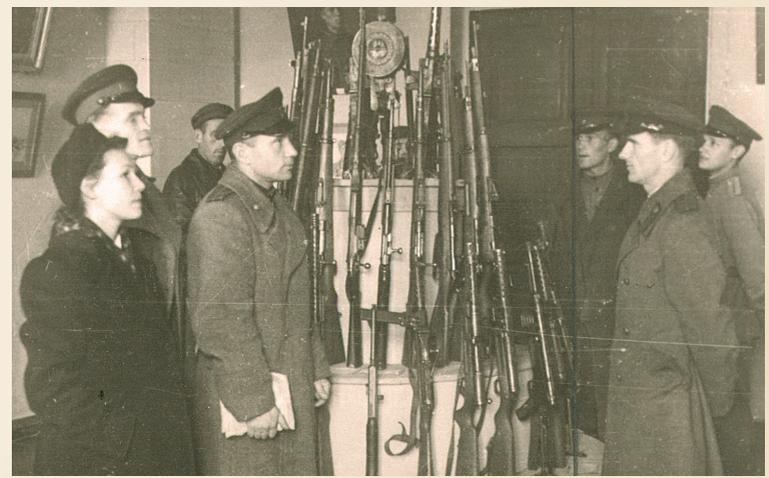
ку лёсавызначальнай аперацыі “Баграціён” партызанскія камандзіры атрымалі спецыяльныя шыфроўкі з Вялікай зямлі — сведчанні пра гераізм народу і злучылі акупантаў не павінны знікаць. Не дзіва, што ў аснову першай экспазіцыі ў адным з нешматлікіх непахкоджаных будынкаў нашай сталіцы былі пакладзены партызанскія подзвігі.

Экспанаты везлі вагонамі

Першыя выстаўкі стваралі з вялікай хуткасцю ў неверагодных тэрмінах: з ліпеня па кастрычнік 1944 года былі падрыхтаваны 15 экспазіцыйных залаў!

Пасведчанні першых супрацоўнікаў музея. 1945 г.

Выстаўка “Узбраенне беларускіх партызан”. 1944 г.

П. Ганчароў.

Будынак музея. 1944 г.

крылі першую пастаянную экспазіцыю, якая з’яўляецца “залатым фундам” музея і сёння.

Безумоўна, кожная эпоха крыху па-іншаму расстаўлялі акцэнт на экспазіцыі, вылучалі свае асобныя моманты. Так, на пачатку існавання Музея ўвага рабілася на адлюстраванне жудасяў акупацыйнага рэжыму. Адзін з навуковых аддзелаў у саракавыя так і называўся: “Адзеп зверстваў”...

З пачатку 60-х, калі ўстанова перабазіравалася ў будынак цяперашняга Нацыянальнага гістарычнага музея на вуліцы Карла Маркса, у шэрагу вядучых тэм экспазіцыі знаходзілася барацьба савецкага народу за мір. Больш увагі стала надавацца подзвігам савецкай арміі на фронце. Канец 1960-х — 1980-я — зноў перыяд росквіту партызанскай тэмы...

Поўнаасцю новая

— Самыя няпростыя часіны былі ў 1991 — 1993 гадах, — гаворыць Галіна Бабусенка. — І справа нават не ў матэрыяльным становішчы: дзяржаўная падтрымка і энтузіязм супрацоўнікаў дазвалялі развівацца нават у няўпэўненай эканамічнай сітуацыі. Складана было “змагацца” за гістарычную праўду, ваяваць з шэрагам ілжывых публікацый, што з’явіліся на той час, аўтары якіх спрабавалі перапісаць гісторыю Вялікай Айчыннай, ачарніць яе герояў. Бывала і такое:

еца, у тым ліку і матэрыяламі “супрацьлеглага” боку.

Рэакцыя замежных грамадзян, дарэчы, вельмі эмацыянальная. Адзін амерыканскі пастар, пабываўшы ў нас, сказаў, што такога “глыбокага адчування” не атрымліваў ні ў якім іншым музеі свету. Каштоўны водгук дырэктара Музея ваеннай гісторыі з французскага Ліля: калега быў уражаны колькасцю “жывых” экспанатаў, сапраўдных рэчаў-сведкаў часоў Другой сусветнай, якія шырока прадстаўлены ў экспазіцыі беларускага музея.

Канцэпцыя: ваенна-філасофскі

Новая экспазіцыя, якая, як чакаецца, адкрыецца для грамадскасці ў 2013 годзе, будзе створана ў новым, ваенна-філасофскім, рэчышчы. Размесціцца яна ля стэлы “Мінск — горад-герой”, у новым будынку, які ўзвядуць па праекце вядомага беларускага архітэктара Віктара Крамарэнкі. Чакаецца, што ў самой экспазіцыі шырока выкарыстаюць найноўшыя тэхналогіі музейнай справы, якія дазваляць наведвальнікам мець доступ ці не да ўсіх экспанатаў Музея, нават тых, што раней месціліся ў фондавых сховішчах. Ужыванне мультымедычных тэхналогій дапаможа зрабіць экспазіцыю інтэрактыўнай, больш цікавай для падрастаючага пакалення, эканоміць працуючы час. Аднак гэта не значыць, што экспазіцыйныя памяшканні будуць ства-

Фрагменты экспазіцыі.

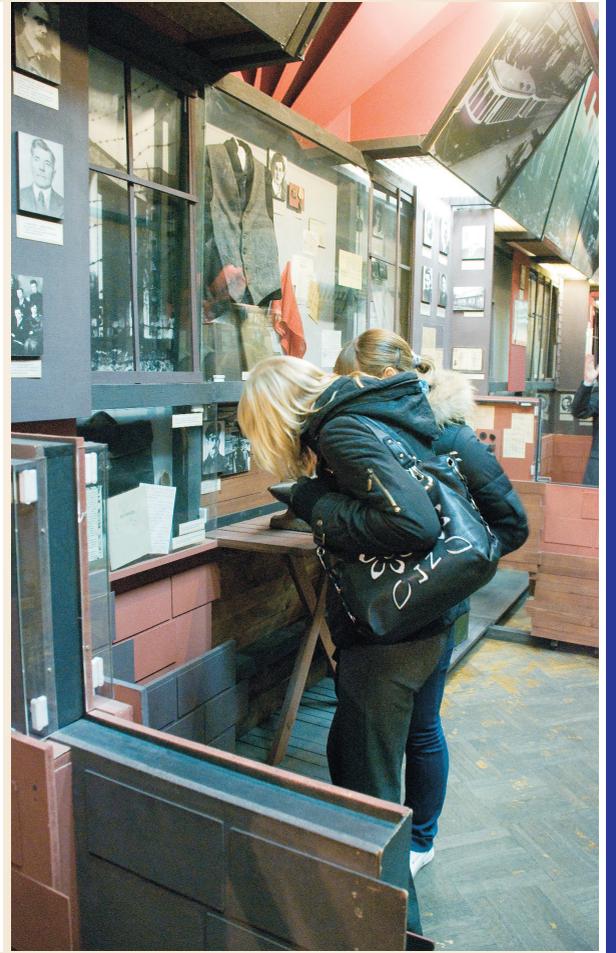

Фрагменты экспазіцыі.

БЕЛАРУСІ

Дырэктар Музея Сяргей Азаронак (злева) вядзе экскурсію для дачкі маршала Жукава.

рацца толькі з экрану манітораў і відэапраекцыйных прыстасаванняў. Як і раней, асноўнае месца будучы займаць так званыя “жывыя” экспанаты. Можна з упэўненасцю казаць пра тое, што сённяшнім супрацоўнікам выпала клопатная, але ганаровая місія: стварыць музей XXI стагоддзя — Нацыянальны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Эканоміка і развіццё

— Наша падраздзяленне не зусім звычайнае, — расказала “К” Тамара Курганова, загадчык аддзела эканомікі і развіцця. — Бо, акрамя ўласна эканамічных пытанняў, займаемся развіццём рознабаковых праектаў, выставак, мерапрыемстваў, так ці інакш звязаных з Вялікай Айчыннай і ўвогуле з гісторыяй нашай Бацькаўшчыны. Пэўныя выстаўкі прыцягваюць вялікую колькасць зацікаўленых асоб. Сярод асабліва папулярных праектаў хочацца вылучыць сумеснае мерапрыемства з кіналагічным цэнтрам Узброеных Сіл “Сабакі на службе Айчыны”, якое ўключала ў сябе лекцыю з мультымедычным суправаджэннем і паказальнымі выступленнямі кінолага са службовым сабакам, выстаўкі “Беларусь на літаграфіях Напалеона Орды”, “Мінск — падарожжа ў часе”, “Адам Міцкевіч на паштоўцы канца XIX — пачатку XX стст.”. Перспектывным напрамкам з’яўляюцца кінапаказы ў нашай канферэнц-зале, цалкам абсталяванай для гэтага. Там ужо прайшлі кінапраграмы беларускай класікі “Кінаметры вайны” і дзіцячая праграма “Казкі роднай зямлі”. У планах — аздобіць наш зал пад рэтра-кіна-тэатр саракавых гадоў.

Павелічэнне колькасці праектаў і платных паслуг прыносіць плён. Калі ў 2005 годзе ў Музеі існавалі толькі тры платныя паслугі, то цяпер іх 37, і, як запэўніваюць у аддзеле эканомікі і развіцця, гэта яшчэ не мяжа магчымасцей.

Лічба ў 156 тысяч наведвальнікаў, якія скарысталіся паслугамі Музея ў мінулым годзе, таксама дадае аптымізму.

Ад мяжы да граніцы

Сучасны комплекс пад умоўнай назвай “Старая мяжа”, які ствараецца Музеям сумесна з агракамбінатам “Дзяржынскі”, абяцае таксама стаць новым словам у музейнай справе на Беларусі. Бо аб’ект, які размясціцца за

Язерскай. — Унікальнай аб’яцае стаць рэканструяваная пагранічная застава, якая дакладна ўзнаўляе пагранічны кардон на старой савецка-польскай мяжы 1921 — 1939 гадоў. Побач з нашым аб’ектам знаходзіцца чыгуначная станцыя Негарэлае, таму наша “Старая мяжа” мае шанцы карыстацца вялікай папулярнасцю сярод турыстаў.

Акрамя пагранзаставы, на “Старой мяжы” размясціцца інтэрактыўныя му-

аб’екты могуць стаць арганічнай часткай музейна-турыстычнай праграмы па Дзяржынскім раёне.

“Мы — народ пераможцаў!”

Магчыма, хтосьці здзівіцца, даведаўшыся, што стварэнне Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны пачалося яшчэ ў тыя часы, калі Беларусь знаходзілася пад акупацыяй. Маўляў, ці не была

цы “Музей скораных народаў” — сімвал перамогі фашызму, — распавядае Сяргей Азаронак. — Дзякуючы карпатлівай даследчыцкай працы супрацоўнікаў нашага Музея, нядаўна ўдалося даведацца новыя звесткі пра гэты праект. І — яшчэ раз пераканацца ў прастай ісіціне: бітвы Вялікай Айчыннай адбываліся не толькі ў рэальнай прасторы, але і ў сферы сэнсаў. Гэта было змаганне двух менталітэтаў: “нацыі звышчалавецкаў” і народу, які акупанты лічылі непаўнаваартасным. Хто перамог — вядома кожнаму. Яшчэ ў часы акупацыі партызаны кантралявалі 60% тэрыторыі Беларусі.

Менавіта такі глыбокі, філасофскі, падтэкст маюць выстаўкі, прымеркаваныя да нашага юбілею. Адна з іх, “Музей і час”, адкрываецца акурат напярэдадні ўгодкаў. Там праведзены выразныя паралелі паміж двума музеймі — нашым і фашысцкім.

Музей скораных народаў так ніколі і не быў створаны. Наш музей працягвае развівацца.

Сёння мы робім акцэнт на інавацыйных падыходах да музейнай дзейнасці. Але важна падкрэсліць, што ўсе гэтыя актуальныя для маладога пакалення праекты служаць адзінай мэце.

Пакаленне тых, хто сваімі рукамі здабываў Вялікую Перамогу, сёння, на жаль, ужо сыходзіць. Будучыню належыць будаваць іх нашчадкамі і спадкаемцам. І нам важна данесці да сучаснай моладзі: мы — народ пераможцаў! Мы перамаглі армію, якая скарыла ці не ўсю Еўропу. І калі мы перамаглі ў тыя часы, нам і сёння наканавана быць пераможцамі. Аб гэтым трэба няспынна казаць, выкарыстоўваючы ўсе магчымасці даступнага да свядомасці і нават падсвядомасці аўдыторыі.

**Антон СІДАРЭНКА, Ілля СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА
і з фонду БДМГВАВ**

Члены Ваенна-навуковага таварыства ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны пры Акрэговым ДOME афіцэраў.

15 кіламетраў ад раённага цэнтра Дзяржынск у Мінскай вобласці, — гэта ўнікальны сімбіёз музея і турыстычнага комплексу. Пакуль вядзецца актыўная праца па яго стварэнні, але ўжо сёння вельмі добра відаць маштаб усёй задумы.

— Музейная частка “Старой мяжы” будзе складацца з некалькіх пляцовак, — распавяла загадчык аддзела ваенна-франтавой гісторыі Святлана

зейныя пляцоўкі-атракцыёны, якія дазваляць наведвальнікам адчуць сябе абаронцамі ўмацаванняў часоў пачатку Вялікай Айчыннай, байцамі партызанскага атрада. У перспектыве на “станцыі” комплекс павінны з’явіцца паравоз і цягнік знакамітага “Усходняга экспрэса”, павільён для дэманстрацыі хронікі, мастацкіх стужак міжваеннага і ваеннага перыядаў. Усе гэтыя

тая ініцыятыва занадта паспешлівай у цяжкія ваенныя гады?

Дырэктар музея Сяргей АЗАРОНАК перакананы, што паўстанне гэтай установы ставіла за мэту не толькі фіксаваць гістарычныя падзеі, але і ўздзейнічаць на іх:

— Прыгадаю такі красамоўны факт. Яшчэ да пачатку вайны Гітлер паставіў стварыць у сваім родным Лін-

Перспективы развіцця галіны

вось, калі мы на гэтым пачнём зарабляць важкія грошы?

Яўген РАГІН:

— Мікалай Пятровіч, вы як наш “аксакал” і павінны спярша выказаць сваё меркаванне па ўзнятых пытаннях...

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— На апошнім пасяджэнні аблвыканкама, дзе аналізавалася выкананне абласной праграмы развіцця культуры, губернатар Віцебшчыны пачаў гаворку з таго, што без культуры немагчыма ўявіць любую сферу дзейнасці, і выказаў пры гэтым сваю пазіцыю: культура — палітыка вобласці...

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Тут яшчэ адна праблема ўзнікае. Сёння мы пакуем не можам набыць за бюджэтныя грошы імпортныя тавары, а за пазабюджетныя — можам. Зразумела, што так і робім. Гэта больш вольныя грошы, і дзякуючы ім мы найперш умацоўваем сваю матэрыяльную базу. Шкада, канешне, што не заробак... Так што, я ўпэўнены: асноўны шлях да росту ў перспектыве заробатнай платы культасветнікаў — павышэнне стаўкі першага разраду...

Аляксандр ЛОЙКА:

— Тым не менш, калі мы ўжо закрунулі тэму заробкаў, дык не магу

Напрыклад, наш філарманічны ансамбль “Талака” два месяцы быў у Іспаніі, Францыі і меў магчымасць крыху зарабіць. Але ж ці можна вырашыць агульнарэспубліканскую праблему такім спосабам? Прыходзіць да нас маладыя артысты, працуюць з неймавернымі нагрузкамі на канцэртах і рэпетыцыях, белага свету не бачаць, а атрымліваюць...

Святлана БАРАНOK:

— У нас рашэннем аблвыканкама такім творцам даплачваюць у месяц тры базавыя велічыні. Але мера гэтая — далёка не доўгатэрміновая... Методыка развіцця платных

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— У нашым тэатры “Лялька” па штатце 38 чалавек, трымаем 25. Але гэта таксама часовыя меры, бо вакансіі калі-небудзь ды запоўняцца.

Святлана БАРАНOK:

— Дый творчаму развіццю тэатральнага калектыву гэта ніяк не спрыяе.

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Колькі працую, столькі пра гэта і кажуць... Але ніхто не дасць вам фіксаваны фонд. Калі ў цябе было 15 работнікаў па раскладзе, а ты зрабіў, скажам,

Калі запрацуе “культурны” паром?

або Няўжо мець вышэйшую адукацыю — нявыгадна

Рэдакцыя “К” зладзіла “круглы стол” з удзелам кіраўніцтва абласных упраўленняў культуры напярэдадні прафесійнага свята галіны. Тэма гаворкі была наўпрост звязана з перспектывама развіцця культуры з улікам сённяшняга эканамічнага становішча і неабходнасці няўхільнага ўдасканалення пазабюджетнай дзейнасці кожнай установы. У мерапрыемстве прынялі ўдзел начальнікі ўпраўленняў культуры аблвыканкамаў: Гродзенскага — Аляксандр ЛОЙКА, Віцебскага — Мікалай ПАШЫНСКІ, Гомельскага — Дзмітрый ЧУМАКОЎ; намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкама Святлана БАРАНOK; дырэктар Рэдакцыяна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва”, галоўны рэдактар газеты “Культура” Людміла КРУШЫНСКАЯ, рэдактары аддзелаў “К” Таццяна КОМАНАВА і Яўген РАГІН.

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— Рэдакцыя вырашыла распачаць з вамі, кіраўнікамі абласных упраўленняў культуры, адкрытую надзённую размову, менавіта канструктыўную і крэатыўную, бо стварэнне ідэі дзеля якаснага абнаўлення дзейнасці галіны — справа не менш адказная, чым яе рэалізацыя... Пагугтарыць хацелася б вось пра што: наколькі рэальна ў перспектыве ўзняць работнікам культуры заробак у межах вобласці, раёна? І за кошт чаго? Што вы думаеце на гэты конт, якім у гэтым плане бачыце заўтрашні дзень? Праблемы, звязаныя з эканамічнай самастойнасцю рэгіёнаў, мы

Калі мы прагназуем уласную перспектыву, дык рух далей, натуральна, павінен абапірацца найперш на кадровае забеспячэнне. У галіне засталіся людзі апантаныя, якія з-за невысокіх заробкаў не сышлі ў гандаль, а працуюць сёння збольшага на энтузіязме. І рэалізацыя ўсіх нашых праектаў цяпер трымаецца менавіта на іх. І гаворка тут не столькі пра матэрыяльную базу (яна — аснова сельскай культуры, і тут любы пралік занадта дорага каштуе, таму імкнёмся працаваць у гэтым кірунку з максімальнай аддачай), а — пра творчы складнік штодзённай культасветнай дзейнасці. Інакш не пашырыць прастору пазабюджетнага ўплыву...

Яўген РАГІН:

— А колькі ў сярэднім за месяц зарабляюць работнікі культуры і ці ўплывае на рост зарплаты актыўнасць пазабюджетных шчыраванняў?

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Дзесьці за 500 тысяч рублёў.

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— Тое ж самае, напэўна, і ў кожнай з абласцей...

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— На мой погляд, у сельскіх работнікаў культуры больш магчымасцей падзарабіць. Урэшце, узяў баян — ды на вяселле. Плюс — уласная падсобная гаспадарка... У райцэнтрах сітуацыя больш складаная. І пазабюджетная дзейнасць не надта выратуе становішча... Мы тут з спраўданай праблемай сутыкнуліся. Пазабюджет таксама строга плануецца. І мы не можам усе заробленыя грошы выкарыстаць для павелічэння прэмій і заробкаў работнікам культуры...

Аляксандр ЛОЙКА:

— Няма такой юрыдычнай магчымасці.

Мікалай ПАШЫНСКІ.

не зазначыць, што сур’ёзнага перагляду патрабуе, на мой погляд, аплата работы метадыстаў. Мы з Мікалаем Пятровічам Пашынскім выйшлі з абласных дамоў народнай творчасці і цудоўна разумеем, што супрацоўнікі метадычных цэнтраў не проста рабацягі, яны — нашы абласныя “мазгі”, яны адказваюць за ўсю штодзённую руціну ўпраўлення культуры, а заробак у параўнанні з кіраўніком сельскага дома культуры маюць меншы. Гэта няправільна, гэта перакос...

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Цалкам згодны!

Аляксандр ЛОЙКА:

— Метадыст — чалавек, які ўзняўся на пэўную прафесійную прыступку, аўтарытэт ягоны — несумненны, што, на жаль, матэрыяльна ніяк не пацвярджаецца... Тое ж самае — і з філарманічнымі артыстамі балета. А яны і фізічна працуюць з падвойнай аддачай, і творча, а зарабляюць няшмат.

Святлана БАРАНOK:

— У аналагічным становішчы — і артысты тэатра, вядучыя майстры сцэны...

Таццяна КОМАНАВА:

— У чым выйсе, на ваш погляд?

Аляксандр ЛОЙКА:

— Спартсменаў, напрыклад, арганізацыі няблага падтрымліваюць спонсарскімі грашыма. Мо і мы да гэтага прыйдем...

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Пра гэта трэба казаць. Мы сёння ўрэшце згадваем не толькі пра прадаўніцкую рэгіянальную культуру, але і пра дзеячаў мастацтва. Безумоўна, знаходзім для іх падтрымкі самыя розныя магчымасці.

паслуг, калі сёлетняя задача вызначаецца з улікам леташніх дасягненняў у супастаўных цэнах, стрымлівае, як думаецца, імэт кіраўнікоў устаноў культуры ў актыўным развіцці пазабюджетнай дзейнасці.

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— Дый цэны на паслугі мы сёння не маем права павялічваць. Па-першае, ніхто на мерапрыемствы не пойдзе. Па-другое, адразу індэкс цэн на паслугі культуры павялічыцца. Да прыкладу, наш цырк не можа не павялічваць цэны на квіткі, бо ўсе артысты — замежныя. А гэта ўплывае на стан платных паслуг ўсёй вобласці. Індэкс у цырку — 127, а па іншых установах культуры Гомельшчыны — 121. Што ж рабіць?

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— І яшчэ праблема. Атрымаў міністэрскі запыт аб патрэбе ў вобласці ў новых музычных інструментах... Паколькі айчыныя ніхто не вырабляе, увесь спадзеў — на імпортныя. А тут не ўсё проста. Наваполацкае музычнае вучылішча набыло такі інструмент — марымбу, якая ў Беларусі не вырабляецца, і сем месяцаў не ведала, як аплаціць пакупку. Натуральна, тая ж сітуацыя і з аўтамабілямі пад бібліобусы і аўтаклубы. “Газелі” — ужо недаступныя. А “Радзімічы” і “МАЗы” на 27 месяцаў...

Яўген РАГІН:

— Мусіць, для вас яны занадта вялікія па ўмяшчальнасці?

Аляксандр ЛОЙКА:

— Набывайце лідскія аўтобусы на 18 месяцаў. 110 мільёнаў каштуюць.

Святлана БАРАНOK:

— Трэба неадкладна ўзнаўляць айчынную вытворчасць беларускіх цымбалаў!

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— Мы неаднаразова пісалі пра гэта. І будзем трымаць чытача ў курсе спраў па адражэнні Барысаўскай фабрыкі...

Таццяна КОМАНАВА:

— Хачу вярнуцца да пытання заробкаў. На фестывалі “Белая вежа” пачула меркаванне аднаго з дырэктараў тэатра: мне б, маўляў, самому вызначыць памеры штата, тады пры стабільнай датацыі і праблем з павелічэннем зарплаты не было б. Як пракаменціруеце гэтыя словы?

5, дык фінансісты табе ў наступным годзе штат звядуць да пяці чалавек...

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— Тут гаворка ішла пра тое, што на сяле больш магчымасцей зарабіць. Але кожны з культасветнікаў, я пераканана, хоча зарабіць не на вяселлях, а менавіта на сваім рабочым месцы, на сваёй прафесійнай пасадзе.

Яўген РАГІН:

— Наколькі ведаю, дырэктар клуба не можа падпрацоўваць у сваёй установе, да прыкладу, качагарам?

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Паводле заканадаўства, кіраўнік можа сумяшчаць са сваёй асноўнай працай, у прыватнасці, педагагічную альбо творчую дзейнасць.

Аляксандр ЛОЙКА:

— А навошта яму быць качагарам, калі ён можа працаваць кіраўніком калектыву мастацкай самадзейнасці?

Яўген РАГІН:

— А калі такога калектыву няма?

За “круглым сталом” — пра пазабюджет, “допінг” для турызму і пашырэнне долі культурнага ўплыву

Аляксандр ЛОЙКА:

— Няма — ствары. Хто ж замянае?

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— Я хацеў бы закрунуць яшчэ адно пытанне, якое хвалюе нас ужо даўно і ніяк не знаходзіць свайго вырашэння. Маю на ўвазе тую акалічнасць, што Міністэрства працы не дазваляе нам дыферэнцыраваць заробную плату работнікаў культуры ў залежнасці ад іх адукацыі. Гэта ёсць у сферы медыцыны, адукацыі, а вось культура такой магчымасці пазбаўлена. Я лічу, што нам нельга забы-

Дзмітрый ЧУМАКОЎ.

агучым на старонках газеты, паспрабуем на іх засяродзіць увагу ці пракаменціраваць на кампетэнтным узроўні. А ўвага да нашых публікацый дастаткова сур’ёзная і рэакцыя — адпаведная... Другі нюанс, які хацелася б закрунуць. Сфера культуры — своеасаблівы допінг для сілкавання іншых галін, у прыватнасці, турызму. Дык

вацца пра гэта і патрэбна ўсімі сіламі даказваць неабходнасць яго вырашэння: як вядома, вада камень точыць. А так — вось што атрымліваецца: прыезджае малады спецыяліст, які скончыў галіновую ВНУ, а побач з ім — наядуны дзесяцікласнік, які нідзе не вучыўся, — і той, і другі атрымліваюць зарплату ў, скажам ,390 тысяч. Узнікае заканамернае пытанне: навошта тады столькі гадоў вучыцца? У мяне, да прыкладу, кадравы пытанне па вобласці стаіць востра: чарнобыльскі рэгіён, многія спецыялісты з'ехалі — для нас гэта праблема. Але як жа складана ўгаворваць людзей ехаць вучыцца менавіта з прычыны гэтай уроўненасці! “А навошта, — кажуць яны мне, — калі я ўжо і так працую ў культуры і атрымліваю тэя ж самыя грошы?”

Яўген РАГІН:

— Не надта адрозніваюцца заробкі культасветнікаў без адукацыі і маладых спецыялістаў з сярэдняй спецыяльнай ці вышэйшай адукацыяй.

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Як у той показцы, калі ўнук збіраецца на вучобу ў інстытут культуры, а бабуля яму кажа: “Навошта, унучак, табе туды паступаць? Няўжо трэба яшчэ пяць гадоў вучыцца, каб адмыкаць і замыкаць замк у клубе?” І ў гэтай “народнай мудрасці” ёсць свая рацыя, калі мы будзем паранейшаму ўраўноўваць спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй і людзей без яе. Нельга так. Тэя ж настаўнікі, урачы стараюцца здаваць на катэгорыю, расці — у іх ёсць стымул і ёсць імгэт да самаўдасканалення, росту прафесіяналізму. А ў культуры такой базы няма.

Тацяна КОМАНАВА:

— Дык што ж можа быць прасцей: узяць ужо адпрацаваную схему і прымерыць на нашу галіну?

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Гэта адназначна і безумоўна патрэбна зрабіць. Бо іначай чалавек, які мог бы мець добры прафесійны рост, не бачачы стымулу для гэтага, проста “счэзне”.

Яўген РАГІН:

— А як вы пракаменціруеце такую пазіцыю некаторых з начальнікаў раённых аддзелаў культуры? Маўляў, мне прыслалі па размеркаванні маладога спецыяліста з вышэйшай адукацыяй. Дык навошта я буду пасылаць яго ў аддаленыя вясковы клуб, каб ён там “закіс”? Лепей пакіну ў райцэнтры, а на вёску адпраўлю каго-небудзь з сярэдняй адукацыяй. Атрымліваецца, што райцэнтры ўмацоўваюцца, а непасрэдна вёскі так і застаюцца без спецыялістаў са спецыяльнай адукацыяй? А сённяшняя беларуская вёска ўжо не тая, што ўчора. Яе фармальнымі ды нецікавымі культурнымі мерапрыемствамі не падманіш. І тут культасветнік без спецыяльнай адукацыі часцей за ўсё — бездапаможны.

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— На вёсцы ў нас на сённяшні дзень палітыка наступная... У першую чаргу забяспечваем спецыялістамі з вышэйшай адукацыяй аграградкі, дзе створана адпаведная матэрыяльна-тэхнічная база. І тут, пагадзіцеся, патрэбны зусім іншы кадравы ўзровень, бо сучасныя аграградкі — гэта насамрэч перспектывныя структуры, таму мы тут узмоцнена працуем са спецыялістамі ў галіне культуры, праводзім для іх спецыяльныя курсы. А для тых, хто яшчэ працуе ў культуры з сярэдняй адукацыяй, ставім задачу: альбо паступай у ВНУ, альбо, калі не жадаеш павышаць свой прафесійны ўзровень, — вызвалі месца для больш імгэтных.

Аляксандр ЛОЙКА:

— Але ж, іншая справа, што ў нас ёсць праблемы з мэтавікамі. Сёлета, каб паступіць на завочнае аддзяленне, неабходна было здаваць цэнтра-

лізаванае тэсціраванне, — вось наш мэтавік і “праляцелі”.

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— Так, мэтавікаў шмат, але, што ўтойваць, многія з іх не паступаюць: адсейваюцца пад час уступных экзаменаў. А потым вяртаюцца дадому і ўжо ставяць крыж на адукацыі.

Яўген РАГІН:

— Дарэчы, Дзмітрый Аляксеевіч, калі гаварыць пра больш глабальныя перспектывыныя накірункі развіцця, у прыватнасці, вашай вобласці, якая пацярпела з-за Чарнобыля і з гэтай прычыны мае пэўныя цяжкасці, у тым ліку і кадравыя, — дык якія генеральныя накірункі развіцця галіны культуры на Гомельшчыне вы для сябе наметылі, каб быць хоць у некаторай ступені самастойнымі?

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— Самастойнасць — гэтае пытанне вельмі даўняе. Перавесці культуру на самаакупнасць, канешне, цікава і заманліва, але, на маю думку, — гэта вельмі аддаленая перспектыва. Так, у нас сапраўды “цяжкая” вобласць”, але ж, нягледзячы на гэта, мы працуем і знаходзім ся не на горшым рахунку. Я хачу спыніцца толькі на тэме турызму, закранутай тут, якая для нас сапраўды магла б стаць адной з прыярытэтных, улічваючы самыя розныя перспектывы выкарыстання аб'ектаў культуры ў турыстычнай сферы. Ёсць

Аляксандр ЛОЙКА.

пэўныя спадзяванні на апошнюю пастанову Савета Міністраў, якая дазваляе выкарыстоўваць сядзібы і сядзібныя комплексы ў турызме. Будзе надвычай добра, калі дзякуючы гэтаму дакументу з'явіцца пэўныя паслабленні для нас, і ў той жа старой сядзібе зможа размясціцца не толькі музей, а, да прыкладу, які-небудзь гасцінічны комплекс. Але тут, безумоўна, патрэбны адпаведныя інвестыцыі. Мы, дарэчы, паспрабавалі пайсці па гэтым шляху: у Гомельскай вобласці на сённяшні дзень — 24 сядзібы. У якасці “першай застаўкі” мы вырашылі выкарыстаць, з прыцягненнем прыватнага бізнесу, сядзібу ў веткаўскай вёсцы Хальч як гасцінічны комплекс — размясцілі прапанову ў Інтэрнеце, на эканамічным форуме. Магу сказаць, што 12 інвестараў ужо зацікавіліся гэтым праектам. На жаль, далей справы не пайшлі, спынілася ўсё на грахах: для таго толькі, каб аднавіць сядзібу, сёння патрэбна мінімум 3 — 3,5 мільярда рублёў, а каб завяршыць сам праект і ўвесці ў эксплуатацыю, спатрэбяцца і ўсё 10! І яшчэ адна акалічнасць: сёння інвестары патрабуюць права ўласнасці на зямлю, на сам аб'ект, а гэта вельмі спрэчнае пытанне. Ну як мы можам гісторыка-культурную каштоўнасць, якая ахоўваецца дзяржавай, аддаць у прыватную ўласнасць па прынцыпе: “На, бяры і рабі там, што захочаш!”?

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— А доўгатэрміновая арэнда?

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— У нас такая ж праблема ўзнікла ў Паставах: інвестар гатовы выкупіць аб'ект, але на арэнду — не згаджаецца. На гэтым і спыніліся. Затое ў Сенненскім раёне ў нас інвестары знайшліся, і, у прынцыпе, справы пайшлі.

Яўген РАГІН:

— А можа, проста мала рэкламы? Магчыма, у дадатак да сайтаў варта падключыць тое ж тэлебачанне?..

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— Гэта, канешне, можна, але ж мы не павінны варыцца ва ўласным соку. Наўрад ці варта сёння ўсур'ёз разлічваць на мясцовага інвестара: ён ужо даўно прыйшоў бы да нас, калі б меў адпаведныя фінансавыя магчымасці. Трэба прыцягваць інвестыцыі з-за мяжы. Мы, да прыкладу, шчыльна працавалі з масквічамі: у іх ёсць і зацікаўленасць, і патрэбныя грошы. Але яны катэгарычна жадаюць атрымаць аб'ект ва ўласнасць. Аднак і нам таксама хацелася б трымаць руку на пульсе.

Вы, пэўна, ведаеце пра сумесную з Брэстчынай праграму развіцця Прыпяцкага Палесся, у якой задзейнічана па чатыры раёны ад кожнай з дзвюх нашых абласцей. Частка гэтай праграмы якраз і прысвечана пытанням выкарыстання аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны і ў цэлым аб'ектаў культуры ў турызме. Мы прапанавалі для яе шэраг мерапрыемстваў. У прыватнасці, па Жыткавічах ёсць праект “Матуліна хатка” — гэта турыстычны парк, які перамяшчаецца па рэчцы ўздоўж вёсак, дзе турыстаў чакаюць самыя розныя культурныя мерапрыемствы і праграмы. І такіх ідэй, якімі можна зацікавіць турыстаў, шмат!

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— Акурат да гэтага мы ўвесь час і заклікаем: больш шчыльна працаваць з турызмам і не ўпускаць тэя грошы, якія ад гэтай сумеснай дзейнасці могуць ісці ў сферу культуры.

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Мы і так удзельнікі гэтага працэсу і, безумоўна, зацікаўлены ў тым, каб турысты да нас ехалі. Да прыкладу, праз Полацкі гісторыка-культурны запаведнік у нас праходзіць 270 тысяч наведвальнікаў.

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— Турысты прыязджаюць, але дзе застаюцца тэя грошы, якія яны выдаткоўваюць на свой адпачынак? А між тым, менавіта наша сфера забяспечвае ім гісторыка-культурны складнік маршрутаў.

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— Так, мы заўсёды гэтым займаліся і будзем займацца. Іншая справа, у гэтым вы маеце рацыю: неабходна ўсё гэта звязаць у адно.

Тацяна КОМАНАВА.

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— Ну дык скажыце, калі ласка, колькі ад аднаго чалавека зарабляе сфера турызму, а колькі — сфера культуры? Ці можна гэта хоць прыкладна падлічыць?

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— Давайце падлічым: за гасцініцу турыст плаціць прыкладна 30 долараў, за білет у му-

зей — парадку 3 тысяч... Вось вам і працэнтныя суадносіны.

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Грошы мы атрымліваем у любым выпадку. Іншая справа, што часта турфірмы пералічваюць іх па

Святлана БАРАНОК.

безнаўным рахунку, у той час, як нам больш выгадна, каб турысты прыходзілі ў той жа музей і куплялі білеты за наяўныя грошы: тады нам гэта залічваецца як платныя паслугі, а іначай — рахуецца як пазабюджэтная дзейнасць.

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— І ўсё ж вяртаюся да сваёй думкі пра тое, што культура мусіць больш шчыльна ўкараняцца ў сферу турызму, каб паўнапраўна атрымліваць ад гэтага грошы, а не проста давальняцца заробкам ад продажу квіткаў: ці рэальна гэта?

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— А што — стварыць у сістэме культуры ўласныя турыстычныя фірмы? Яшчэ раз падкрэслію: мы — саўдзельнікі ў гэтым працэсе і атрымліваем сваю долю ад гэтага.

Яўген РАГІН:

— Але гаворка — пра тое, каб нейкім чынам павялічыць гэтую долю вашага ўдзелу, пасля чаго, адпаведна, павялічыцца і доля прыбытку.

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— На сённяшні дзень я бачу гэтую перспектыву праз пашырэнне турыстычных маршрутаў і працу над тым, каб яны больш шырока і разнастайна ахоплівалі нашы ўстановы і мерапрыемствы. Музей толькі на турызме і на наведвальніках зарабляе.

Святлана БАРАНОК:

— Мы можам там адкрываць крамы па продажы сувенірнай прадукцыі.

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— У Акцябрскім раёне Гомельскай вобласці мы ўзяліся за забяспечэнне турызму, увёўшы пры гэтым новыя формы культасветработы. Ёсць там былы піянерскі лагер “Бубнаўка”, дзе мы праводзілі абласныя семінары па развіцці платных паслуг. Лагер уз'яў на баланс мясцовага аддзела культуры. Цяпер аказваецца ўвесь комплекс паслуг і ладзяцца самыя разнастайныя культурныя мерапрыемствы. І тут ёсць дыферэнцыяцыя: калі ты прыехаў толькі пераначаваць — гэта адзін кошт, калі ж прыехаў атрымаць увесь комплекс мерапрыемстваў і паслуг — гэта зусім іншая сума, якая дасягае 500 тысяч рублёў.

Яўген РАГІН:

— Тамтэйшая начальнік аддзела культуры казалася, што яны, бывае, зарабляюць у дзень па два мільёны.

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— Для Акцябрскага раёна гэта, канешне, шмат.

Яўген РАГІН:

— Мікалай Пятровіч, а гасцініца аддзела культуры ў Браславе колькі прыносіць прыбытку? Ну, прыкладна, у месяц?

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Я зараз не памятаю. Гасцініца невялікая, на 12 месцаў, але яна не

простойвае. І там бываюць не толькі прыезджыя, там жывуць і пастаянна.

Яўген РАГІН:

— Дарэчы, гэта цудоўны прыклад пашырэння сферы ўплыву нашых аддзелаў і ўпраўленняў культуры...

Мікалай ПАШЫНСКІ:

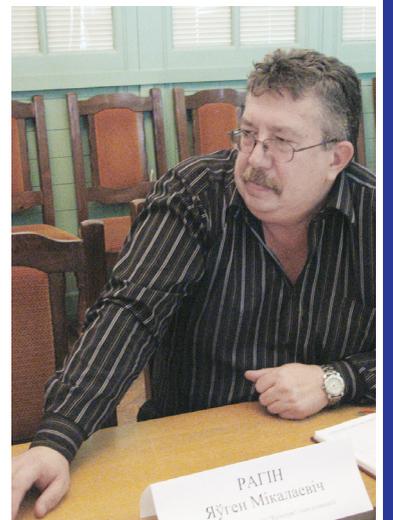
— Ну канешне ж.

Яўген РАГІН:

— Аляксандр Часлававіч, у інтэрв'ю, якое даў міністр культуры нашай газеце, прагучала думка пра тое, што трэба ўкладваць грошы ў гістарычныя помнікі лакальна, на збіраўшы пэўны капітал. У прыватнасці, размова ішла пра тры аб'екты менавіта ў Гродзенскай вобласці: замкі ў Крэве, Гальшанах, Навагрудку... Мы ўжо даўно з вамі пра Навагрудак гаварылі. Ці можна там зрабіць горад-запаведнік, як таго жадаюць мясцовыя ўлады і аддзел культуры? Разумен, што патрэбны вялікія грошы, але ўсё-такі задумка — неblaгая... Там можна было б напоўніцу задзейнічаць і аддзел культуры, і абласное ўпраўленне: стварыць сувенірныя крамы, як кажа Святлана Аляксандраўна, тым больш, што беларускіх і замежных, асабліва — польскіх, турыстаў там вельмі шмат, а належнай інфраструктуры, па сутнасці, няма.

Аляксандр ЛОЙКА:

— Ну чаму? Калі казаць пра Навагрудак, дык пэўная інфраструктура там ужо створана, але няма мяжы дасканаласці. У нас там тры музеі. Так, сапраўды, вельмі шмат польскіх дэлегацый, літоўскіх... З'явіўся ў Навагрудку і Музей халакосту, таму і яўрэйская дыяспара дапамагае мясцовай культуры інвестыцыямі. Я хачу заўважыць: калі ёсць гістарычны аб'ект, там з'яўляецца і пэўная інфраструктура. Ёсць і прыватныя гасцініцы, будуюцца гатэлі. Але тут іншая праблема, тут трэба шырэй глядзець. Яшчэ Уладзімір Караткевіч

Яўген РАГІН.

назваў Гродзеншчыну зямлёй замкаў: з 13 замкаў краіны 8 знаходзяцца ў нашай вобласці. І сапраўды, яны не ў самым лепшым выглядзе. Але ці варта істотна аднаўляць тэя ж Гальшаны? Калізей таксама ніхто не збіраецца адбудоваць цалкам. Але Гальшаны, неаспрэчна, трэба прывесці, як кажуць, у Боскі выгляд.

Тацяна КОМАНАВА:

— Як гэта зроблена ў Лідзе?

Аляксандр ЛОЙКА:

— Так, доўгі час гэты замак таксама не эксплуатаваўся. Мы, вобразна кажучы, вывезлі адтуль некалькі самазвалаў смецця і правалі там мерапрыемства “Меч Лідскага замка.” І культура зарабіла вялікія грошы. Цяпер мы эксплуатаем гэты замак: там можна і старажытнае вяселле паглядзець, і пастраляць з лука, і ў рыцарскіх баях паўдзельнічаць. Так што ўсё гэта адпрацоўваецца.

Іншая справа — стварэнне фондаў па аднаўленні замкаў. Напрыклад, у Любчанскага замка ёсць свой фонд. А ў Крэўскага — няма.

Яўген РАГІН:

— Аляксандр Часлававіч, вы, як я разумею, кажаце пра спонсарскую дапамогу. І канкрэтныя прыклады ўжо, здаецца, ёсць...

Аляксандр ЛОЙКА:

— Так, але трэба шукаць іншае выйсце. Мы, на жаль, не ўмеем “выбіваць” грошы так, як робяць гэта ў суседніх Літве, Польшчы. Уззяць хаця б той самы Еўрасаюз з вялізнымі сродкамі. Яны з намі супрацоўнічаюць па гэтых праектах, але грошы застаюцца ў Літве або Польшчы. А ў нас усё — на ўзроўні “прыехалі, пагаварылі, падпісалі дакументы, разышліся”. Вось та-

Брэст — Варшава, Мінск — Віцебск і Санкт-Пецярбург — Адэса. Выкарыстоўваць гэтыя маршруты неабходна, таму што майстры не могуць сядзець і наступнага “Славянскага базару” чакаць.

Святлана БАРАНOK:

— І колькі ў вас такіх аб’ектаў?

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Тры аб’екты прыдарожнага сервісу. Вельмі актыўна дзейнічае ў гэтым накірунку, як я казаў, Лепель.

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— У мяне ёсць пытанне. Наша рэдакцыя шукала да выстаўкі “СМІ ў Беларусі” сувеніры. Перад спра-

20 працэнтаў ад рэалізацыі вырабаў. Іх прыносяць самі майстры, любы ахвотны. Кажуць: хочам за гэты выраб сто тысяч, а мы прадаём за 120, і ніякіх праблем тут не існуе. Мы бяром грошы і па найўнім разліку, і па пералічэнні. Трэба толькі займець ліцэнзію, зрабіць гандлёвую надбавку. Магчыма, людзі ў гэтым Доме рамёстваў ніколі яшчэ не займаліся такой справай. Адзін раз аформіць дакументы — і справа пойдзе.

Гэтая сустрэча ў рэдакцыі засведчыла: тэм для гаворкі —

Лепшыя ў Вялікім

Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь 8 кастрычніка гасцінна адкрыў дзверы перад работнікамі культуры з усёй краіны. У абноўленым сёлета храме муз адбылося ўшанаванне лепшых з лепшых у галіне.

Першая частка ўзнагароджання адбылася ў Малой зале тэатра. Міністр культуры Павел Латушка ўручыў ганаровыя граматы, Граматы Міністэрства культуры і аб’явіў Падзякі міністра. Да ўсяго, вялікая група работнікаў культуры і дзяржаўнага мастацтва атрымала юбілейны медаль “65 год вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”.

Выступленнем міністра культуры адкрылася другая частка ўрачыстасцей у Вялікай зале тэатра. Павел Латушка акрэсліў сучасны стан культуры Беларусі і вызначыў перспектывы накірунку яе развіцця ў бліжэйшы час. Пасля на сцэну запрашаліся ўзнагароджаныя нагрудным знакам “За ўклад у развіццё культуры Беларусі”, з кім мы пазнаёмлі чытачоў “К” у мінулым, святочным, нумары. На сцэне тэатра адбылося і першае ўручэнне прэміі Прафсаюза работнікаў культуры па пачынаючых.

Непаўторнай аздобай урачыстасці мерапрыемству стаў канцэрт салістаў тэатра, дзе, апроч вакальных нумароў, была паказана і харэаграфічная версія “Балеро” М.Равэля.

На здымках: работнікі культуры ў Малой зале тэатра ў час цырымоніі ўзнагароджання; старшыня ЦК Прафсаюза Мікалай Шаўцоў і рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Рычард Смольскі ўручаюць кінарэжысёру Юрыю Цвяткову прэмію Прафсаюза работнікаў культуры ў галіне кінамастацтва; медаль у гонар 65-годдзя вызвалення Беларусі атрымаў народны мастак краіны Май Данцыг; у кулуарах чыталі святочны нумар “К”; Вялікая зала прымала гасцей з усёй рэспублікі; на сцэне — Алена Таболіч; сцэна з балета “Балеро”. Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Калі запрацуе “культурны” паром?

або Няўжо мець вышэйшую адукацыю — нявыгадна

кая сітуацыя... А ўзяць Аўгустоўскі канал, дзе цяпер распрацоўваецца інфраструктура і плануецца стварэнне філіяла нашага Гісторыка-археалагічнага музея. Мяркуем паставіць Хатку рыбака і на гэтым зарабляць.

Яўген РАГІН:

— Святлана Аляксандраўна, а Міншчына супрацоўнічае з прыватнікамі?

Святлана БАРАНOK:

— Ёсць у нас такія прыклады і ў Стаўбцоўскім, і ў Мінскім раёнах, дзе ўласнікамі з’яўляюцца розныя ТАА.

Яўген РАГІН:

— Наколькі гэта перспектывна?

Святлана БАРАНOK:

— Мы працуем у гэтым накірунку, маем пералік гістарычных аб’ектаў. Напрыклад, у Івянцы былую сядзібу Драгунцавых мы перадалі б уласніку, каб ён прывёў яе да ладу. Бо гэта вельмі прывабны для турыста край. І наш Івянецкі музей вельмі добра наведваюць. Маючы гэты адноўлены аб’ект, нам можна было б нейкім чынам зарабляць. Вопыт ёсць, але ён не вельмі шырока развіты. І вельмі цяжка сёння гэта “раскручваць”...

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— “Культура” пастаянна піша пра тое, што нашы гістарычныя сядзібы абавязкова трэба ўключаць у культурны кантэкст: ладзіць у іх антуражы канцэртныя, тэатральныя дзеі, якія непазбежна стануць брэндавымі для рэгіёнаў і мясцовых аддзелаў культуры.

Яўген РАГІН:

— І калі сёння не распачаць гэтую агульную карысную справу, дык заўтра не будзе з чаго і пачынаць...

Святлана БАРАНOK:

— Безумоўна. Тады ўсе патэнцыйныя інвестары сыдуць...

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— У сувязі з гэтым хачу закрануць тэму прыдарожнага сервісу. Яе ўзняў губернатар Віцебскай вобласці. Маю на ўвазе і прыдарожны сервіс, і ўдзел культуры ў ім. Як вы ведаеце, у нас вельмі развіты дамы рамёстваў, народныя промыслы. Докажам таму — “Славянскі базар у Віцебску”, куды з’язджаюцца народныя майстры з усёй вобласці... Дык вось, цяпер аблвыканкамам пастаўлена задача ў кожным раённым цэнтры адкрыць сувенірную краму ў структуры прыдарожнага сервісу — гэта значыць, побач з кавярняй будуць рэалізоўвацца работы нашых народных майстроў. Лепель ужо пайшоў па гэтым шляху. Магілёў тут, пэўна, стаў першым. Мы з’ездзілі туды і паглядзелі. Напрыклад, Шклоўскі дом рамёстваў зарабляе такім чынам 3—4 мільёны. Толькі на дарозе! А ў нас жа трасы Масква —

ваздачным канцэртам Мінскай вобласці ў Палацы Рэспублікі, пабывалі на выстаўцы твораў народных майстроў. (А мы заўжды шукаем нейкія сувеніры для святочных прэзентацый нашага выдання.) І на выстаўцы мы ўбачылі і ўпадабалі арыгінальны выраб з лавы. Даведаліся пра тое, што такія вырабляюць у адным з дамоў рамёстваў у вобласці. Пагаварылі з яго дырэктарам. Кажам: “Мы вам робім заказ на пэўную колькасць такіх сувеніраў”. І тут пачалося... Майстрыха — ёсць, жаданне дапамагчы нам — таксама. Пачалі рабіць дакументы. Дагавор Дом рамёстваў скласці не можа — мы самі яго склалі. Кажам, давайце

незлічона колькасць. Нашы госці ў гэты дзень спяшаліся на ўрачыстасці. І напрыканцы “круглага стала” прагучала наступнае.

Дзмітрый ЧУМАКОЎ:

— Прапаную ўвесці такія сустрэчы ў штоквартальную практыку.

За “круглым сталом” — пра пазабюджэт, “допінг” для турызму і пашырэнне долі культурнага уплыву

“Круглы стол” у рэдакцыі “К”.

рахунак, — рахунак яны падрыхтавалі няправільна, і наша бухгалтэрыя яго не прапусціла. Карацей кажучы, нармальны дакументазварот яны здзейсніць не змаглі. У выніку згубілі заказ.

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Трэба браць ліцэнзію і адкрываць салоны-крамы.

Святлана БАРАНOK:

— Магчыма, яны не з’яўляюцца юрыдычнай асобай.

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— Словам, мы дамовіліся з камісійным магазінам, майстрыха перадала свае вырабы туды, адкуль мы іх і выкупілі.

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Людміла Аляксеўна, няма тут ніякай праблемы. У нас ёсць магазін “Фэст” у Віцебску, у нас ёсць салоны-крамы, і яны бяруць

Мікалай ПАШЫНСКІ:

— Так, і каб быў папярэдне акрэслены намі пералік пытанняў, якія мы будзем абмяркоўваць.

Людміла КРУШЫНСКАЯ:

— Калі сапраўды ўкараніцца гэты вопыт, дык можна праводзіць такія “круглыя сталы” не толькі ў нашай рэдакцыі, але і на выездзе, у абласцях. І запрашаць на гэтыя мерапрыемствы прадстаўнікоў розных міністэрстваў, эканамістаў, юрыстаў і іншых зацікаўленых асоб. Каб атрымаўся канструктыўны дыялог, і каб вы разумелі, што мы не едзем вас крытыкаваць, а хочам падтрымаць, хочам, каб была дзейснай дапамога ад раённых улад. Вялікі вам дзякуй за тое, што вы прыехалі, дзякуй за гутарку і да новых сустрэч!

Фота Пятра ОВАДА

Калі ж на экране, усталяваным на Малой сцэне Купалаўскага, разгарнулася цэлая “відэапанарама” творчасці Уладзіміра Якаўлевіча (у тым ліку ў сааўтарстве з Сяргеем Войчанкам), нават без дэталевага яе разгляду стала абсалютна відавочна: тэатральнымі з’яўляюцца практычна ўсе работы майстра, незалежна ад іх прызначэння і сціпых каментарыяў аўтара. Тут былі выявы афіш (праз іх да “Панарамы” быццам далучыўся Вялікі тэатр Беларусі, да некаторых спектакляў якога мастак рабіў рэкламныя плакаты), разнастайныя паштоўкі, малюнкi з надпісамі, прызначаныя для маек, і пераможныя конкурсныя працы (бо-

страўнік. Але ж і “паліва” “не ідзе”: малады чалавек у роспачы гасіць яго ў яешні. Нічога, здавалася б, складанага, а так моцна сказана — і пра многае.

— **Гэты малюнак, мабыць, вы значыць ваш мастацкі лёс?**

— На дызайн я трапіў, можна сказаць, выпадкова. Прышоў паступаць у тагачасны тэатральна-мастацкі інстытут, сказаў: “Хачу быць мастаком”. А мне ў адказ: “Ха-ха-ха. Ён, бачыш, яшчэ не выбраў”.

— **Падумаеш, выбралі пазней.**

— Думаю, на той час нікуды, акрамя як на дызайн, мяне не прынялі б.

— **Значыць, прафесія сама выбрала вас?**

юць? Той жа праект “Вынікі XX стагоддзя”, дзе кожнае з як увабляе сутнасць творчай манеры Бродскага, Малевіча, Маякоўскага, Пікаса, Мадзільні і іншых знакавых творчых асоб, трэба было вырабіць з адпаведнага матэрыялу, вырашыць у адпаведнай колеравай гаме.

— Звычайнае ліццё, прапанаванае, як вы казалі, спецыялістамі, мяне не задавальняла, давялося прыдумаць новыя тэхналогіі — нават на ўзроўні вынаходніцтва, шукаць новыя матэрыялы, з якіх гэтыя “які” можна было б зрабіць. Таму давялося самому рабіць неабходную форму — з воску,

лоўнае — не быць надта апантаным у чымсьці. Апантанасць, асабліва на перыферыі, можа выліцца ў месачко-васць, калі людзі ўсё сваё жыццё прысвячаюць гэткаму вынаходніцтву веласіпеда. Каб такога не здарылася, трэба ўвесь час аглядацца на іншых, на тое, што робіцца ў свеце.

— **Вы шмат падарожнічалі? Калі вашы работы выстаўляюцца ў розных краінах, дык вы, пэўна, едзеце іх прэзентаваць?**

— Ездзіў толькі аднойчы, у 1991 годзе ў Фінляндыю, разам з Войчанкам. Японская дэлегацыя была — чалавек 60, польская — 40, а мы — удвух, самі па сабе. А ў 86-м пра свой Гран-пры на

Падарункі ад музея

Тыдзень з 9 па 16 кастрычніка быў багаты на цікавыя падзеі ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь. Установа пачала адзначаць 70-годдзе з дня свайго заснавання, і цягам усяго месяца па пятніцах яна будзе працаваць да 21 гадзіны вечара. Гэта дасць магчымасць наведаць залы музея тым, хто не мог гэтага зрабіць з-за працы. А ў Дзень Маці, 14 кастрычніка, матулі разам са сваімі дзецьмі мелі магчымасць прайсці ў выстаўныя залы бясплатна.

Распачаўся святочны тыдзень 9 кастрычніка вернісажам “Польскае выяўленчае мастацтва другой паловы XVIII — першай паловы XX ст.” з калекцыі музея. У экспазіцыі можна пабачыць творы як сусветна вядомых, так і маладаследаваных майстроў жывапісу, скульптуры і графікі, якія адлюстроўваюць самабытнасць і арыгінальнасць польскага мастацтва гэтага перыяду.

Польская графіка ўключае рэпрадукцыйную гравюру, аўтарскі эстамп і арыгінальную графіку Францішка Касцецкага, Юліяна Фалата і Генрыха Рэйдліха. Скульптурная школа прадстаўлена творчасцю Чэслава Макоўскага, Уладзіслава Марцынкоўскага і Леопольда Стэйнмана. Жывапісныя дасягненні польскіх творцаў знаёмяць нас з жыццём народа на працягу гэтага часу. Майстры класіцызму Шымон Чэховіч і Тадэвуш Кунц адлюстроўваюць другую палову XVIII ст. Другая палова XIX — у работах Альфрэда Веруш-Кавальскага і Казіміра Бянькоўскага. Рубеж XIX — XX стст. найбольш выяўляе карціна Юзефа Рапацкага “Пейзаж з млыном”.

Страта

Рыцар тэатра

Пайшоў з жыцця цудоўны чалавек, таленавіты празаік, перакладчык, журналіст і тэатральны крытык — Барыс Іванавіч БУР’ЯН. Думаецца, у тэатральнай супольнасці няма нікога, хто хоць раз не сустракаўся б з ім у працы ці проста ў задушэўнай размове. А многія артысты лічылі яго сваім “бацькам”, таму што ніхто, як ён, у мінімум — акцёр, служыўшы Мельпамене ў тэатрах Разані і Кінешмы, не ведаў так добра тэатральнае закуліссе. Усё жыццё Барыс Іванавіч па-бацькоўску апыкаў, дапамагаў парадамі і справай любому, хто звяртаўся да яго па дапамалу, — ці то акцёру-пачаткоўцу, ці то спакушанаму крытыку.

Вялізны жыццёвы досвед і мудрасць добрага, чулага чалавека, бязмежная адданасць тэатру, шчырая зацікаўленасць любімай справай і безадмоўнасць выгадна вылучалі яго сярод калег і сяброў. А энцыклапедычнасць ведаў, шыршыня прафесійных поглядаў і навуковая празорлівасць дапамагалі яму ў стварэнні шматлікіх аповесцей для дзяцей і юнацтва, інсцэніровак і кінасцэнарыяў да тэлевізійных перадач і дакументальных фільмаў. Ён заўсёды знаходзіў дакладнае слова, перакладаючы творы беларускіх пісьменнікаў на рускую мову.

Тэатральная і навуковая грамадскасць бязмерна ўдзячная Б.І. Бур’яну за яго крытычную і тэатральна-навуковую дзейнасць. З яго навуковай скрупулёзнасцю і прафесійнай асападай крытык узаўняў гісторыю Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра Беларусі! Са старонак яго тэатральна-навуковых кніг і эсэ, быццам жывыя, паўставалі дзеячы айчыннага тэатра і кіно, дзяліліся спрадвечнымі іскрынкамі свайго таленту, аддаючы даніну многім пакаленням беларусаў, чые талент, высакароднасць душы ўмацоўвалі і адухаўлялі нацыянальнае мастацтва нашай Радзімы. А шматлікія тэатральныя рэцэнзіі, якія з заўважнай рэгулярнасцю з’яўляліся на старонках часопісаў “Нёман”, “Мастацтва” і газеты “Літаратура і мастацтва”, строга, але справядліва і добразычліва ацэньвалі сэрнічныя творы тэатраў Беларусі, прадстаўлялі зорак тэатральнага Алімпіа краіны.

Такім жа патрыётам, светлым чалавекам вялікай душы і сэрца, сапраўдным рыцарам Тэатра і застанецца ў нашай памяці Барыс Іванавіч Бур’ян.

Рэспубліканскае грамадскае аб’яднанне “Беларускі саюз літаратурна-мастацкіх крытыкаў”, сектар тэатра Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К.Крапівы НАН Беларусі, Беларускае дзяржаўнае акадэмія мастацтваў

“Са знакам” Цэслера і... цесляра

Крылы, ногі, хвасты... Галоўнае — думка!

У межах IV Міжнароднага фестывалю тэатральнага мастацтва “Панарама” адбылася сустрэча з Уладзімірам Цэслерам — мастаком і дызайнерам, майстрам плаката, “бацькам беларускай багемы”, як назваў яго мастацкі кіраўнік Купалаўскага тэатра Мікалай Пінігін. Падставай для такога, здавалася б, нечаканага павароту “ад тэатра да плаката” сталася тое, што менавіта У.Цэслеру належыць эмблема сёлетняга фестывалю — вешалка з калонамі.

льш як 20 міжнародных узнагарод — гэта вам не жартачка!), і сапраўдныя “рарытэты”, што захоўваюцца ў музеях Германіі, ЗША, Латвіі, Фінляндыі, Швейцарыі, Японіі і нават у Лууры.

Было над чым і пасмяяцца, і задумацца. Да ўзнагароджання артыстаў балета — плакат з выявай святочнага торта, зробленага з... балетнага пачка. Да оперы “Барыс Гадую” — штосьці сярэдняе паміж звонам і аблямаванай мехам шапкай Манамаха. Да фільмаў Кустурыцы — скрыпка, на якой замест смыка ляжыць цыганская плётка. Да п’есы “Лес” Астроўскага — зморшчаны яблычак са штучным “касметычным” румянцам. Да “Лебядзінага возера” — балерыны ў ластах, быццам “ад Дэга”. Ну як тут не задаць “дадатковыя” пытанні — ад “К”?

А калі б быў камп’ютэр?

— **Вас, пэўна, можна залічыць да эпохі шасцідзясятніцтва? Не па ўзросце, вядома, а па духу многіх ваших работ.**

— Не, я — семідзясятнік, абсалютна дакладна. Бо мне, да прыкладу, не падабаюцца барды дый многае іншае “са знакам” 60-х. А 70-я — гэта новае мысленне. І — спроба знайсці сябе, а не проста паўтарыць адкрытае іншымі, толькі нам раней невядомае.

— **Ды ўсё ж: як становяцца такімі крэатыўнымі мастакамі? Што да гэтага больш спрычынілася: час, бацькі, выкладчыкі, можа, нейкія спецыяльныя трэнінгі, што развіваюць умненне ўбачыць незвычайнае ў звычайным?**

— Вядома, маляваць я пачаў рана. Але нейкі пераварот у мысленні адбыўся гадоў у 18, калі да мяне трапіла кніга пра “Бітлз”. Там была ілюстрацыя да песні “Yesterday”: яешня на два яйкі, у якой затушаны агурак. Спачатку я не мог уцяміць: што гэта, для чаго, навошта? А потым — быццам нахлынула: гэта ж перажыванні ўчарашняга дня! Такія моцныя, што немагчыма снедаць — хіба курыць на галодны

— Пэўна, так. Мне казалі: маўляў, чаго ты вагаешся, ідзі на дызайн — там хаця б мазгі “паставяць”.

— **Вы вучыліся на аддзяленні графічнага дызайну. А калі б у той час быў яшчэ і камп’ютэрны?**

— Гэта ўсяго толькі новыя тэхнічныя магчымасці, якія не замяняюць чалавечае мысленне.

На ўзроўні вынаходніцтва

— **Няўжо мысленне дызайнера настолькі адрознае ад мастакага?**

— Абсалютна. У дызайнера мысленне накіравана на тое, каб дакладна адбудаваць задачу ў любым праекце. Павінна ўзнікнуць цікавая ідэя — штосьці важнае, што хацеў бы сказаць. Пра ўсё сказаць немагчыма, трэба знайсці менавіта самае галоўнае. А потым, калі яно знойдзена, усё астатняе — вельмі проста: усё, што нас акаляе, мае права на сваё асэнсаванне.

— **Але ж падобныя задачы, ідзі ўнікаюць перад кожным творчым чалавекам...**

— У дызайне патрэбна строга логіка мыслення. А ў жывапісе падобная лагічная адбудаванасць часцяком перашкаджае: тут ты павінен дадавацца адчуванням, звяртацца да падсвядомасці, інтуіцыі. Да таго ж, мастак прысвячае сябе выбару манеры — і потым яе прытрымліваецца. А ў дызайне — штораз усё спачатку.

— **Вы маеце на ўвазе, што часта приходзіцца засвойваць сумежныя прафесіі? Не заўсёды ж вы свае плакаты адно малюеце. Часта бывае замала прыдумаць ідэю — трэба яшчэ матэрыялізаваць свой фантазіяны аб’ект, каб потым яго сфатаграфавалі. Іншымі словамі, даводзіцца быць не толькі Цэслерам, але і цесляром? Ці ўсё ж такі вы шукаеце спецыялістаў, якія вам дапамага-**

каб ліцейшыкам заставалася хіба заліць матэрыял у дзірачку. Але ж такое пастаяннае засваенне чагосьці новага — гэта ж так цікава!

“Стаў бы артыстам!”

— **Мабыць, вы і ў дзяцінстве не толькі малявалі?**

— Я займаўся ўсім: і танцамі, і ў музычную школу хадзіў. А калі сказаў сваім аднакласнікам, што паступіў у тэатральна-мастацкі, усе радасна ўсклікнулі: “На акцёрскае?”. “Не, — кажу, — на мастацкае”. А яны: “Фу-у-у”. Бо я іх усіх перадражніваў, парадываваў.

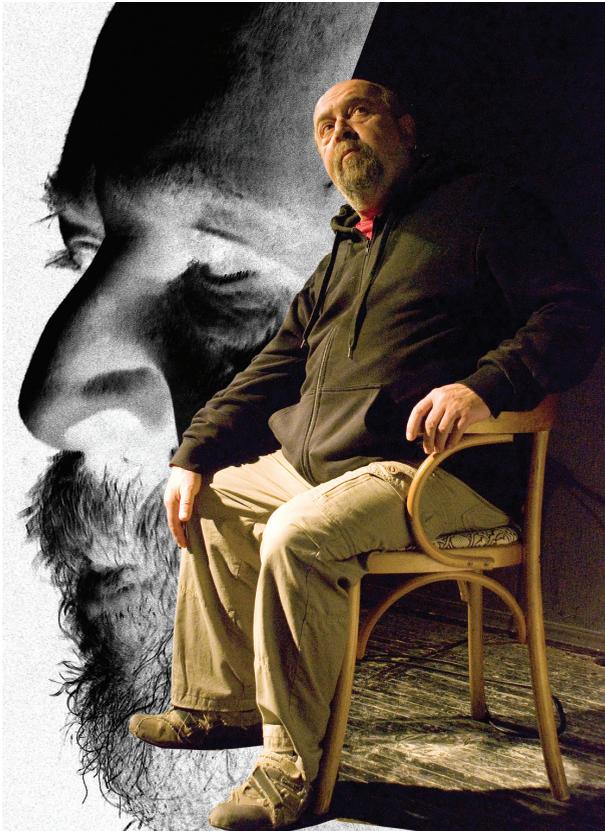
— **Няўжо ж ніколі не прыходзіла думка стаць акцёрам?**

— Хацелася...

Тут не вытрымлівае Мікалай Пінігін, што ўважліва сачыў за нашай размовай, і літаральна выпальвае: “Не стаў бы ён мастаком — стаў бы артыстам, не стаў бы артыстам — стаў бы рэжысёрам. Бачылі б вы, якія мультфільмы ён здымаў у студэнцкія гады! За тры дні, для інстытуцкага капусніка. Артысты ў той час рабілі капуснікі — зусім нецікавыя, а мастакі — такія, што...”

Уладзімір Цэслер перахоплівае ініцыятыву:

— Чаго здзіўляцца? Нармальны творчы падыход. У Японіі, як мне расказвалі, у пачатковым навучанні ўвогуле няма падзялення на віды мастацтваў. Там ёсць арт-школа, дзе дзеці займаюцца ўсім: графікай, жывапісам, лепкай, танцамі, іграй на флейце, літаратурай. Такую падрыхтоўку я лічу ідэальнай. У японцаў увогуле вельмі гуманнае, трапяткое стаўленне да мастацтва. Там пазбягаюць самой конкурснай атмасферы, не ставяць адзнакі на іспытах. Бо лічаць: якім бы выдатным ні быў педагог, ён ніколі не прадкажа, што з каго атрымаецца праз некалькі гадоў. А ўжо калі чалавек вырастае, ён сам вырашае, чым яму займацца. У астатнім... Калі чагосьці хочаш — абавязкова зробіш. Іншымі словамі, што больш падабаецца, тым і займайся. Га-

Зеўс з нашага Эрыдана

Загадка адбітку пальца — раскрыта

Адзін з самых яркіх перыядаў айчыннай гісторыі звязаны з часам Адраджэння — дзейнасцю нашых славуных і ўсім вядомых асветнікаў, пісьменнікаў, грамадскіх дзеячаў XVI стагоддзя. На гэтым гістарычным этапе на культурнае жыццё Вялікага княства Літоўскага вялікі ўплыў аказвалі італьянскія цэнтры адукацыі, мастацтва і непасрэдна самі дзеячы Рэнесанса.

Як сведчаць гісторыкі, істотна паўплываў на пералічаныя працэсы заключаны ў 1518 г. шлюб паміж дачкой міланскага герцага Бонай Сфорцай і вялікім князем літоўскім Жыгімонтам I. Дзякуючы гэтаму, у нашу краіну трапіў шэраг прадстаўнікоў тамтэйшай арыстакратыі, у тым ліку паэты, мастакі, скульптары, архітэктары. Прывезла славу італьянка з сабой і выдатную калекцыю жывапісу, кнігі. Так, у віленскім Ніжнім замку былі створаны першая ў Вялікім княстве Літоўскім карцінная галерэя, а таксама буйная бібліятэка.

Не выпадкова шэраг мерапрыемстваў культурнага праекта “Італьянскае Адраджэнне ў Беларусі”, што гэтымі днямі праходзіць у нашай краіне па ініцыятыве Пасольства Італіі ў Беларусі, чакае Нацыянальная бібліятэка. Менавіта там неўзабаве адкрыецца выстаўка “Італьянскія кнігі на беларускіх землях часоў Боны Сфорцы”, прысвечаная выданням XVI ст., надрукаваным у Італіі. Яны ў свой час захоўваліся ў прыватных і царкоўных бібліятэках Беларусі. А напрыканцы кастрычніка ў Нацыянальнай бібліятэцы адбудзецца таксама і Міжнародная канферэнцыя, дзе гісторыкі, мастацтвазнаўцы, літаратуразнаўцы, архітэктары будуць абмяркоўваць уплыў італьянскага Адраджэння на развіццё беларускай культуры.

Шмат цікавых звестак пра даўнія культурныя сувязі Беларусі і Італіі становіцца вядома і дзякуючы археалагічным даследаванням. Адно з такіх было колісь зроблена кандыдатам гістарычных навук Леанідам Калядзінскім...

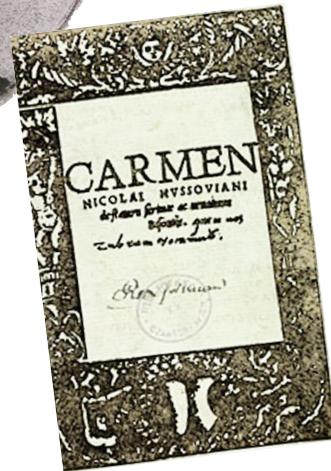

гія дазваляе знайсці сляды тых міждзяржаўных стасункаў.

Адзін з іх — звычайная, здавалася б, талерка, знойдзеная летам 1980 г. у Віцебску на тэрыторыі Верхняга замка. Аднак аналіз гэтай знаходкі, зроблены ўжо значна пазней, паказаў, што гэта — прыдонная частка распісанага маёлікавага блюда. Яго назва паходзіць ад назвы вострава Маёрка і азначае

янскія аналагі, завяршалася гарызантальным борцікам, запоўненым раслінным гратэскам ці лускавым арнамантам. На жаль, ніякага кляйма ці надпісу, якія сведчылі б пра аўтара гэтага эксклюзіва, няма. Гэта ўскладняе пытанне пра канкрэтнае паходжанне нашай знаходкі. Поўнага аналага паводле сюжэта пакуль знайсці не ўдалося. Ды і

мастацкую кераміку, пакрытую поліхромнымі эмалямі альбо распісаную па сырой эмалі вадзяністымі керамічнымі фарбамі. У дадзеным выпадку ўнутраная частка посуду аздоблена распісам, выкананым па двухколёрным фоне. Сіні тон па баках разрываецца ў цэнтры белым шлячком, што, нібы сноп святла, выхоплівае з цемры постаці жывёлін. Удаае спалучэнне сініх тонаў рознай інтэнсіўнасці дае эфектны кантраст, падкрэслены белым фонам. У невялікай колькасці ўведзены жоўты колер.

Малюнак выкананы ў рэалістычнай манеры. Цікава, што распіс зроблены па сырой эмалі і пакрыты слоём празрыстай свінцовай палівы: пасля канчатковага абпалу гэта надавала фарбам святлочыны блыск. На малюнку захаваліся тры плямкі, размешчаныя, так бы мовіць, па вуглах правільнага трохкутніка, прыкладна на адлегласці 7 см адна ад другой. Гэтыя плямкі-сляды — адбіткі ножак глінянай падстаўкі, што размяжоўвалі стос падобных блюдаў, якія майстар ставіў у печ для абпалу. Адваротны бок начыння пакрыты карычневай палівай па жоўтай аснове.

Цікава, што на блюзде застаўся адбітак пальца, выпаканага ў жоўтую фарбу. Па вызначэнні спецыялістаў, гэта — адбітак вялікага пальца правай рукі, які мог належыць падлетку — пэўна, вучню або чалавечніку, які дапамагаў майстру.

Адкуль паходзіць такі посуд? Фігурны жывапіс на маёліках быў пашыраны ў Італіі ў першай палове XVI ст. Маёлікавыя блюды, талеркі, званы з'яўляліся неабходным элементам раскошных патрыцыянскіх дамоў. У другой палове XVI ст. фігурны жывапіс на маёліках замяняецца альбо дапаўняецца гратэскавым распісам. Можна меркаваць, што блюда з Верхняга замка Віцебска, як і італьянскія аналагі, завяршалася гарызантальным борцікам, запоўненым раслінным гратэскам ці лускавым арнамантам. На жаль, ніякага кляйма ці надпісу, якія сведчылі б пра аўтара гэтага эксклюзіва, няма. Гэта ўскладняе пытанне пра канкрэтнае паходжанне нашай знаходкі. Поўнага аналога паводле сюжэта пакуль знайсці не ўдалося. Ды і

італьянскія жывапісцы па фаянсе звычайна вандравалі з горада ў горада, што вызначала падабенства вырабаў розных маёлікавых майстэрняў. Можна толькі ўпэўнена казаць, што аўтар гэтага твора знаходзіўся пад уплывам школы горада Фээнцы, бо менавіта такія маёлікі былі прызнаным узорам амаль для ўсіх італьянскіх майстроў.

Ёсць і здагадка наконт таго, як блюда трапіла з далёкіх Апенінаў у Віцебск. У другой палове XVI ст. у мясцовым замку служылі ротмістрамі чатыры італьянцы. Гэта і дапамагае датаваць знаходку. Нягледзячы на тое, што выяўлена яна ў пласце першай паловы ці сярэдзіны XVII ст., паходжанне яе ўсё ж больш раньне: XVI ст. Гэта быў яшчэ час Рэнесанса, калі абудзілася цікаўнасць да Антычнасці. У такім выпадку змешчаную на блюзде выяву жывёлін можна разглядаць праз прызму старажытнагрэчаскай міфалогіі. Узгадаем міф аб выкраданні Еўропы Зеўсам, дзе Зеўс, каб падмануць юную прыгажуню Еўропу, ператварыўся ў быка з сярэбранай поўсцю і залатымі рагамі. Менавіта такая выява змешчана на нашай знаходцы...

Леанід КАЛЯДЗІНСКІ,
археалаг,
кандыдат гістарычных навук
На здымках: фрагменты знаходкаў з берагоў “Эрыдана”; каралева Бона Сфорца і вокладка першага выдання “Песні пра зубра”, надрукаванага пры яе падтрымцы.

Юбілей. ... І новыя сенсацыі

У чацвер і пятніцу Вялікая канферэнц-зала Прэзідыума Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі сабрала прадстаўнічы Міжнародны кангрэс гісторыкаў “Гістарычная навука на пераломе эпох: дыялог з часам”. Падзея прымеркавана да 80-годдзя профільнага інстытута.

Інстытут гісторыі быў створаны 15 кастрычніка 1929 г. на базе кафедры усеагульнай гісторыі, гісторыі Беларусі, гісторыі беларускага права, археалогіі, этнаграфіі, гістарычнай геаграфіі, камісій па вывучэнні гарадоў, археаграфічнай і гісторыі адукацыі і да 1931 г. насіў назву Інстытута гістарычных навук. У сярэдзіне 30-х у складзе Інстытута меліся секцыі гісторыі народаў СССР і БССР па вывучэнні Заходняй Беларусі, гісторыі Захаду, археалогіі і этнаграфіі.

У гады Вялікай Айчыннай вайны частка навукоўцаў знаходзілася ў савецкім тыле. З нямецкімі захопнікамі ў шэрагах Чырвонай Арміі Вявалі Д.А. Дудкоў, А.І. Залескі, З.Ю. Капыскі, Я.І. Карнейчык, І.Ф. Лочмель. Загінуў у падполлі вучоны сакратар Інстытута М.С. Махнач. Пры гэтым шмат было страчана: нямецка-фа-

шысцкія акупанты вывезлі інстытуцкія археалагічныя і этнаграфічныя калекцыі, знікла картатэка па ўліку помнікаў, археалагічная фотатэка, рукапісы неапублікаваных прац.

Новы этап жыцця ўстанова пачаўся ў чэрвені 1944 г., калі было прынята рашэнне аб аднаўленні дзейнасці Інстытута гісторыі. Знакавым у 1957 г. стала стварэнне сектара гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і партызанскага руху ў Беларусі.

Як можна ўбачыць з летапісу Інстытута, важным этапам яго развіцця стала другая палова 80-х гадоў, калі значна актуалізавалася тэматыка даследаванняў і былі створаны новыя аддзелы: археалогіі жалезнага веку, спецыяльных гістарычных навук, гісторыі нацыянальна-культурнага будаўніцтва. Адным з галоўных накірункаў навуковай дзейнасці Інстытута стала працоўка гісторыі беларускага этнасу.

Дзякуючы супрацоўнікам Інстытута на старонках “К” з’яўляюцца аповеды пра новыя, часам сенсацыйныя, эпизоды жыцця нашых продкаў, раскрываюцца таямніцы мінуўшчыны, што яшчэ больш прывабліваюць і прымушаюць ганарыцца сваім краем.

К.А.
На здымках: музейная экспазіцыя Інстытута гісторыі.

Хто падасць сігнал з Сігнала?

Язэпа Драздовіча сёння многія ведаюць па жывапісных палотнах, частка з якіх дэманструецца ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь. Некаторыя ведаюць яго і як стваральніка чароўных маляваных дываноў. І толькі адзінкі здагадваюцца пра навуковыя здабыткі творцы, які нарадзіўся 121 год таму, “у пятніцу на Парковы”. А тым часам з’яўляюцца новыя даследаванні ўнікальнай спадчыны Язэпа Драздовіча.

Не так даўно значнасць распрацовак Драздовіча пацвердзілі вядучыя спецыялісты Расійскай акадэміі навук з Інстытута астраноміі імя Штэрнберга, члены рэдкалегіі часопіса “Зямля і сусвет”. У гэтым быў перакананы і дырэктар Луўра Анры Луарэт пад час візіту ў Нацыянальны мастацкі музей Беларусі, калі вылу-

чыў “касмічныя” работы майстра — за “неардынарнае бачанне свету”.

Як можна прасачыць па біяграфіі асветніка, сваё захапленне зорным небам у Драздовіча праявілася яшчэ ў юнацтве, але займацца астраноміяй ён здолеў толькі ў пачатку 1930-х гг., калі застаўся беспрацоўным і пэўны час жыў у Вільні. У 1931 г. Драздовіч выдае першую на беларускай мове кнігу па астраноміі “Нябесныя бегі”, якую ўпрыгожвалі 15 астранамічных лінарытаў (на іх былі паказаны “адлегласцевая ўзаемацяжнасць Зямлі з Месяцам”, “раскрой сонцавага ядра”). Аўтар

прапаноўваў свае гіпотэзы наконт фізічнага стану планеты Сатурн. Сёння вядома толькі некалькі захаваныхся выданняў гэтай кнігі.

Дзякуючы апошнім даследаванням у фондах Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа, сёння падрабязна вывучаны друкаваны “Дзёнік” Язэпа Драздовіча за 1933—1937 гг. Там ёсць надзвычай цікавыя здагадкі як пра наяўнасць розуму на Месяцы, на Марсе, Сатурне, так і пра той момант, калі першыя “зямныя турысты” наведваюць пла-

то Платона на адваротным баку Месяца і пабачаць “гару Сігнал на Месяцы, з якой нехта падасць ім знакі”.

Нельга не прыгадаць і тое, што да сваіх навуковых касмічных разважанняў Драздовіч у 1931—1933 гг. стварае мастацкія: гэта і графічныя серыі “Жыццё на Месяцы”, “Жыццё на Сатурне”, “Жыццё на Марсе”. Вяршыняй жа філасофскіх і мастацкіх роздумаў з’явілася карціна “Космас”. У 1949 г. Драздовіч завяршае манаграфію “Тэорыя рухаў у касмалагічным значэнні”, дзе падводзіць вынікі сваёй 40-гадовай працы па вывучэнні астраноміі. У пазнейшых сваіх навуковых здагадках ён зазірнуў у “ператваральныя зоны”, якія па фізічным стане вельмі падобныя на “чорныя дзіры”.

Юрый МАЛАШ,
старшы навуковы супрацоўнік
Гісторыка-культурнага музея-запаведніка “Заслаўе”

А пачалася гэтая гісторыя яшчэ ў 1840 годзе, калі была напісана гэтая опера, ці, паводле аўтарскага азначэння, “фрашка” (у перакладзе “драбніца, пусцяковіна, забаўка”), блізкая “аперэтцы”, як тады называліся невялікія музычныя спектаклі жартоўнага зместу з размоўнымі дыялогамі.

— Прэм’ера, — распавядае кандыдат мастацтвазнаўства, даследчык беларускай музыкі XIX стагоддзя Святлена

Бяспрыйгрышная “Латарэя”: што выйграў Манюшка?

Фота Юрыя ІВАНОВА

Пад час сустрэчы з міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам Латушкам (справа).

14 кастрычніка ў Малой зале імя Р.Шырмы Беларускай дзяржаўнай філармоніі ў межах XVIII фестывалю “Адраджэнне беларускай капэлы” адбылася прэм’ера аднаактовай камічнай оперы С.Манюшкі “Латарэя”, прымеркаваная да 190-годдзя з дня нараджэння кампазітара. Падзея сабрала сапраўдны бамонд. Прыехала на прэм’еру і Клара Манюшка — прапраўнучка кампазітара, вядомая піяністка, старшыня французскай Асацыяцыі, што носіць яго імя.

НЕМАГАЙ, — прыпала на 8 верасня 1841 года ў старым тэатры ў Гародні. Але ёсць некаторыя факты, што сведчаць і пра прэм’еру гэтага твора ў Вільні. У прыватнасці, выконвала яго Кампанія драматычных артыстаў Віленскага тэатра пад кіраўніцтвам Вільгельма Шмідгофа — нямецкая вандруючая оперная труппа, у рэпертуары якой пераважалі творы заходнеўрапейскіх кампазітараў. Дый сам Манюшка, вярнуўшыся з Берліна, дзе праходзіў навучанне, з 1840 года трывала астаяваўся ў Вільні. Тут ён на той час жыў і працаваў: даваў прыватныя ўрокі, быў арганістам у касцёле Святога Яна. Але па маёнткавых справах ён шмат часу праводзіў і ў губернскім Менску — горадзе, дзе прайшлі яго юнацкія гады, дзе ён калісьці вучыўся ў гімназіі, выступаў у музычным салоне, які ўтрымлівала яго сям’я.

— Дарэчы, дом, дзе ён жыў, знаходзіўся акурат насупраць цяперашняй Акадэміі музыкі: на яго аўтэнтчнай сцэне цяпер знаходзіцца адпаведная шылда. А побач з Акадэміяй, дзе сёння — адноўлены гатэль “Еўропа”, у 1852 годзе праходзіла прэм’ера “Сялянкі” Дуніна-Марцінкевіча, у стварэнні музыкі да якой удзельнічаў Манюшка — у 1844 годзе. Дый пад час сваіх ранейшых прыездаў ён шчыльна супрацоўнічаў з гэтым славутым паэтам і драматургам...

— Так, у студзені 1843 года ён напісаў музыку да “Чарадзейнай вады” Дуніна-Марцінкевіча. Але да нас дайшла толькі ўверцюра да гэтай аперэтцы. Не пашанцавала і іншым раннім тэатральным спробам кампазітара: некаторыя з іх так і не знойдзены, ад іншых засталіся ці асобныя нумары, ці рукапісы, якія цяжка паддаюцца “расшыфруцы”. А такіх твораў было багата! Ужо ў 15 гадоў Манюшка напісаў маленечкую аднаактоўку “Канторскія служачыя”. У 20 гадоў — “Начлер у Апенінах”, а следам, цягам года, — “Ідэал, ці Новыя каштоўнасці” і “Латарэя”. У 1841 годзе — ажно чатыры “аперэткі”. Пазней — яшчэ тры. Ён нават не паспяваў уладкоўваць іх пастаноўчы лёс.

— А вось “Латарэя” была не толькі пастаўлена, у тым ліку ў Менску ў 1843 годзе, але і выдадзена. З Польшчы, наколькі мне вядома, вы прывезлі партытуру, клавір і кніжачку з лібрэта — усё гэта было выдадзена ў Варшаве ў 1908-м.

— “Латарэю” Манюшка абраў і для сваёй, так бы мовіць, “прэзентацыі” ў польскай сталіцы, куды ён потым пераездзе на сталае жыхарства. Але будзе гэта толькі ў 1858 годзе, а паказ “Латарэі” ў Варшаўскай оперы прайшоў ужо ў 1846-м. Газета “Варшаўскі кур’ер” пісала: “Аўтар музыкі гэтай “Латарэі” меў значны выйгрыш — задавальненне публікі”. Ведаў сабе цану і сам кампазітар. Знаходзячыся ў Менску ў 1843 годзе, дзе якраз пачала рыхтавацца тэатральная пастаноўка “Латарэі”, ён пісаў да жонкі: “Музыка цяпер — уся мая зброя! Толькі яна за мяне прамаўляе”. А пасля пастаноўкі — сіціла: “Латарэя” — падабалася!...”

Упадабалі “Латарэю” і цяперашнія глядачы, і самі выканаўцы. Адчувалася, з якой любоўю і зацікаўленасцю рыхтавалася прэм’ера, здзейсненая ансамблем салістаў “Класік-Авангард” на чале з Уладзімірам Байдавым (які толькі злёгка падкарэкціраваў партытуру, прыстасавашы яе да поўнага складу свайго калектыву), Дзяржаўным камерным хорам пад кіраўніцтвам Наталлі Міхайлавай, рэжысёрам-пастаноўшчыкам (і выканаўцам ролі Шляхціцкага) Андрэем Каламійцам. Сярод салістаў былі і добра вядомыя Уладзімір Громаў, Віктар Скорабагатаў (апошні — у цалкам размоўнай невялічкай ролі, якую ён “зляпіў” надзвычай каларытна: на кінаэкран, дый толькі!), і зусім маладыя артысты, колішнія і цяперашнія выхаванцы Акадэміі музыкі: Міхаіл Русіноўскі (ён літаральна выратаваў прэм’еру: замяніў раней запрошанага занага артыста, які ў апошні момант не змог удзельнічаць), Яўгенія Каральчук з ансамбля “Купалінка”, Сяргей Клячкоў, Яўген Глебаў. А як тэатральна пачувалі сябе артысты хору ў нязвычайных для сябе ролях! У кожнага — свой характар, свае прычыны спадзявання на выйгрыш у латарэі.

Публіка была так уражана, што артыстам давялося паўтарыць “на біс” ажно два апошнія музычныя нумары. Шмат роздуму пакінула пастаноўка і знаўцам. У музыцы відавочна суседнічалі агульнакласіцысцкія і славянска-рамантычныя павевы. А пашыраная роля хору, для якога кампазітар напісаў ледзь не палову ўсіх нумароў, вымушала ўзгадаць традыцыі рускай оперы.

Эксклюзіў “К”

Пасля спектакля адбылася размова нашага карэспандэнта з пачэснай гасцяй прэм’еры — Кларай МАНЮШКА.

“Першыя “Дарогі...” — у Беларусі”

— Спадарыня Клара, ці складана быць прапраўнучкай славутага кампазітара? Вы, мабыць, больш як хто іншы адчуваеце свой абавязак перад памяццю таленавітага продка, які пакінуў значны след у культуры некалькіх краін.

— Я проста вельмі люблю гэтую музыку і намагаюся зрабіць усё магчымае для яе папулярызавання. На вялікі жаль, у Францыі (а я жыву там ужо 30 гадоў) Манюшка не быў шырока вядомы, нават прозвішча яго часам вымаўлялася недакладна: сапраўды, бывае складана вымаўляць некаторыя незнаёмыя гукі, якіх няма ў тваёй роднай мове. Але цяпер — усё іначай. Вышла нават кніга знакамітага француз-

пытанне зрушылася з месца. Французская публіка чакае, найперш, “Графіню” і “Страшны двор”.

— Дадам, што ў СССР опера “Страшны двор” упершыню была пастаўлена менавіта ў нас — у Вялікім тэатры оперы і балета, яшчэ ў 1952 годзе, прычым на беларускай мове, у перакладзе народнага паэта Беларусі Максіма Танка. Рэжысёрам выступіла наша легендарная оперная прымадонна Ларыса Александровіч, а партыю Ганны спявала яшчэ адна народная артыстка СССР — цяпер прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Тамара Ніжнікава.

— Што ж, можа, французы не ўбачаць гэтую оперу менавіта ў тым выглядзе, якой хацеў яе бачыць сам Манюшка, але кожная эпоха мае права на сваё прачытанне.

— Дарэчы, як вы ўпадабалі нашу пастаноўку “Латарэі”?

— У гэтай оперы так шмат аптымізму! Нават не ведаючы гісторыі яе ства-

ковай праграмай на ім становіцца выкананне не толькі славянскіх твораў, але і непасрэдна музыкі Манюшкі. Сёлета пераможцам конкурсу стаў прадстаўнік Кітая, летась — 12-гадовая дзяўчынка з Коста-Рыкі, якая цудоўна сыграла манюшкаўскі “Калаўрот” і Санату Шастаковіча. Шкада, што ўдзельнікаў з Беларусі на гэтым конкурсе пакуль не было. Але сёлета старшынёй журы мы запрасілі мастацкага кіраўніка вашай філармоніі, прафесара, вядомага піяніста Юрыя Гільдзюка. Таму, думаю, у наступныя гады з’явяцца і вашы канкурсанты. Тым больш, што мы плануем пашырыць узроставыя межы конкурсу: ён будзе ахопліваць ужо не толькі дзяцей, а сем узроставых груп — ад 5-ці да 30-ці гадоў, адпаведна, узрасце і прэміяльны фонд. Да таго ж, гэты конкурс цяпер будзе праходзіць у розных краінах. Двойчы ён адбываўся ў Францыі, у тагэйшым Польскім пасольстве, будынак якога лічыцца адным з самых прыгожых у свеце, з запрашэннем паслоў роз-

Сцэна са спектакля.

Клара Манюшка.

скага музыказнаўцы. Пішучы пра Манюшку, ён перафразавашы словы Шумана пра Брамса і пачаў так: “Ці ведаеце вы Манюшку? У Польшчы такое пытанне ўвогуле не ўзнікла б”. Далей ён апісвае жыццё кампазітара, яго оперы, спыняючыся на самых адметных арыях і ансамблях. На жаль, самі оперы Манюшкі пакуль не ішлі на французскай сцэне, але, зноў-такі, сёння і гэтае

рэння, можна адразу адчуць, што яна напісана маладым чалавекам, накіраваным у будучыню, поўным жыццёвых сіл і энергіі. Таму выкананне яе зусім маладымі спевакамі, яшчэ студэнтамі, — гэта, пэўна, менавіта тое, што патрэбна. Я вельмі ўражана ўбачаным: цудоўная інтэрпрэтацыя! Шкада толькі, што опера гучыць так рэдка. Але, трэба спадзявацца, пасля гэтай прэм’еры глядачы будуць бачыць яе часцей.

— Вы не толькі выступаеце як піяністка, але і ўзначальваеце французскую Асацыяцыю імя Станіслава Манюшкі. Адпаведна, я пачаў з’яўляцца папулярнасцю творчасці майстра, імя якога яна носіць?

— Наша асацыяцыя займаецца музыкай і культурай. Вядома, абсалютна ўсё ахапіць немагчыма, але мы арганізуюем і праводзім канцэрты адораных дзяцей, наладзілі шчыльную культурную сувязь паміж гарадамі-пабрацімамі Польшчы і Францыі. Ужо два гады, як у нас праходзіць Міжнародны конкурс славянскай музыкі імя Станіслава Манюшкі. Зразумела, што абавяз-

ных краін, уключаючы Беларусь, Расію, Узбекістан. Наступны такі конкурс пройдзе ў Вільнюсе, а яшчэ праз год — у вас у Мінску. Пакуль на ім спаборнічаюць толькі піяністы, але плануецца, што далучацца і вакалісты: усё ж Манюшка — найперш, оперны кампазітар, дый разнастайных твораў для голасу і фартэпіяна ў яго — безліч.

— У Чэрвені, непадалёк ад мястэчка Убель, дзе нарадзіўся Манюшка, некалькі разоў праводзіліся фестывалі і конкурсы “Убельская ластаўка”, прымеркаваныя да дня нараджэння кампазітара. Спачатку ў іх удзельнічалі юныя піяністы, потым — маладыя вакалісты. Увогуле ж, творы Манюшкі гучаць у нас вельмі часта, многія яго раманы і песні перакладзены на беларускую мову.

— Прыемна гэта чуць. Думаю, пасля майго візиту сумесных творчых праектаў паболее. Бо я даўно ўжо выношваю ідэю фестывалю “Дарогамі Манюшкі”. З многімі краінамі дамоўленасць ужо дасягнута. Вельмі хоча нам дапамагчы нават Таварыства Манюшкі ў Японіі. Але распачынацца такі фестываль павінен менавіта ў Беларусі: тут кампазітар нарадзіўся, тут склаліся яго эстэтычныя густы, тут былі напісаны многія творы. Таму цяпер, калі я наведала вашу краіну і асабіста сустрэлася з многімі зацікаўленымі асобамі, пачынаючы з вашага міністра культуры Паўла Латушкі, спадзяюся, правядзенне такога “вандруючага” фестывалю стане рэальнасцю.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

МУЗЕЙ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі беларускіх мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
- Выстаўка "Стуцкія паясы".
- Фотавыстаўка "Дзікае жыццё ў цэнтры Еўропы".
- Выстаўка "Польскае выяўленчае мастацтва другой паловы XVIII — першай паловы XX стст.".
 - Выстаўка "Заходняя Беларусь у мастацтве".
 - Выстаўка "Мадонна з немаўлём, святым Энрыкам з Упсалы і святым Антоніем Падуанскім" Парыса Бардоне.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Евангельскія і біблейскія сюжеты ў італьянскай гравюры XVIII ст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі р-н, Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Фотавыстаўка У.Суцягіна.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Выстаўка "З глыбін у будучыню".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Славацкая

**сімфонія майстроў з
Кавачыцы".**

МУЗЕЙ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст.".
 - "Старажытная Беларусь".
 - "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

Выстаўкі:

- "Фотаздымкі графа Бенедыкта Тышкевіча (1852 — 1935)".
- "Крыніцы адвечнай прыгажосці".

ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Выстаўка "І паўтарыўся бацька ў сыне" (да 95-годдзя з дня нараджэння першага дырэктара музея Д.К. Міцкевіча).
- Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:

- Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага

Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- Праект "Бітва за Беларусь. Трыумф Пераможцаў" (да 65-годдзя вызвалення Беларусі).
- Праект "KRIEG". Праект інтэрактыўнай карты: "Вызваленне Беларусі" (хроніка вызвалення і мультымедыяная прэзентацыя аперацый Чырвонай Арміі па вызваленні Беларусі ў верасні 1943 — ліпені 1944 гг.).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная

**Выстаўка С.Халадзіліна
"Аглядаючыся наперад".**

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы".
- "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку. Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
- "Гравюра XVII — пачатку XX стст.".
 - "Французскі раман XIX стагоддзя".

Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:

**гістарычная
экспазіцыя.**

- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
- У выставачнай зале: **выстаўка новых паступленняў з фондаў музея.**

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Выстаўка "Пакроўскі кірмаш".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1 (Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка "Тэхна-Арт. Жалеза".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна, пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс.: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка Маргарыты Шашуленак "Прырода сненнай".

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул. Карловіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыі:

- "Г.Х. Вашчанка".

Выстаўкі:

- Выстаўка мастака А.Квяткоўскага "На крыле ў пчалінай маткі".

Паважаныя чытачы!

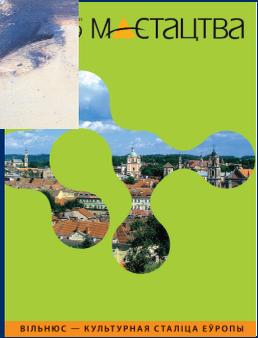
на газету "Культура" Падпісныя індэксы:

- індывідуальная падпіска — 63875,
- ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы:

- індывідуальная падпіска — 74958,
- ведамасная падпіска — 749582.

НА ЛІСТАПАД І СНЕЖАНЬ 2009 ГОДА!

"Дарогамі жыцця".

- "Спадарожнікі дзяцінства".
- Выстаўка В.Паўлаўца і К.Бяляевай "Mainz. Вандроўныя нататкі мастакоў".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

частка палаца Румянцавых і Паскевічаў

Выстаўкі:

- "Аляксандр Гайлевіч. 20 гадоў творчасці".
- "Гістарычны касцюм XVI — XIX стст.".
 - Выстаўка скульптара Д.Палова "Паўднёвы вецер".
 - "Карэйскае традыцыйнае мастацтва".
 - "Народная ікона Гомельшчыны".
 - Выстаўка Дзмітрыя Алейніка "Песня Палесся".

- "Поры года" (выстаўка Ніны Прохаравай, прысвечаная Году роднай зямлі).
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Працуе куток жывых экзатычных рэптылій. *Зімовы сад*
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс.: 334 11 56.

- 16 — "Бяадэрка" Л.Мінкуса.
- 17 — "Мадам

Батэрфляй" Дж.Пучыні.

- 18 — "Бахчысарайскі фантан" Б.Асаф'ева.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44,
тэл./факс.: 334 60 08.

- 16 — "П'емонцкі звер" А.Курэйчыка.

■ 18 — "Неба ў дьяментах" А.Чэхава.

- 20 — "Жан і Беатрыса" К.Фрэшэта.
- 21 — "Каласы пад сярпом тваім" У.Караткевіча.
- 22 — "Раман + Юлія" Д.Балька.
- 23 — "Шлях у Царград" З.Косціча.

**МАЗЫРСКІ
ДРАМАТЫЧНЫ
ТЭАТР**

ІМЯ І МЕЛЕЖА

г. Мазыр, вул. Ленінская, 23.
Тэл.: (8-02351) 211 31.

- 16 — "Санет № 00" В.Сігарава.
- 17 — "Каханне ў стылі барока" Я.Стэльмаха.
- 18 — "Ён, яна, акно, нябожчык" Р.Куні.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 17 — "Жыў-быў Заяц" М.Шувалава.
- 21 — "Брэменскія музыкі" В.Ліванова, Ю.Энціна.
- 23, 24 — "Сонейка і снежны чалавечкі" А.Весьялова.

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Уладзімір ЗАМЯТАЛІН, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Аляксандр РАШЧУПКІН, Барыс СВЯТЛОЎ, Рычард СМОЛЬСКІ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНОВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Алена САБАЛЕўСКАЯ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фоталіюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталія ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66 (прыёмная)
(017) 286-07-97,
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-23
(017) 334-57-35.
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць
ЛВ №02330/0494414 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2009.
Індэкс 63875
Наклад 9012
Падпісана ў свет 15.10.2009 у 18.30
Замова 5656
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

